

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TAGAJÁNLÁSOK

1935-BEN

KÉZIRATUL

BUDAPEST

1935.

061. 12 HTA

TAGAJÁNLÁSOK

1935-ben.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

✓ **LANG NANDOR**-t, a debreceni Tisza István-tud. egyetem nyugalmazott nyilv. r. tanárát, Akadémiánk 1911. óta lev. tagját, az I. osztály A) alosztályába *rendes* tagnak ajánljuk.

Láng Nándor annak idején klasszika-filológiai és archeológiai munkásságával érdemelte ki a levelező tagságot. Ő volt a legelső a magyar klasszika-filológusok közül, aki alapos nyelvi és irodalmi képzettség mellé rendszeres régészeti erudíciót is szerzett. Míg a Beöthy-féle művészettörténetben megjelent antik művészettörténete archeológiai felkészültségének átfogó voltát bizonyította s a görög klasszikus emlékek iránti érdeklődését domborította ki, addig az utolsó két évtizedben inkább speciális problémákkal foglalkozott s fontosabb dolgozatai a római császárkor grandiózus vallási átalakulásának emlékeit világítják meg.

Herakles és Omphale című terjedelmes dolgozata (Budapest régiségei, 1916.) egy Aquincumban talált elefántcsontmaradvány helyét és jelentőségét határozza meg az antik művészetben, egy Augustus-kori neo-klasszikus alkotás másolatát ismervé fel benne, érdekes kapcsolatban az Omphale-mondának Ovidiusnál található változatával. Általában Láng Nándor archeológiai dolgozatainak az ad különös érdeket, hogy nála az emlékek alapos ismeretét az irodalmi vonatkozásoknak részletekbe menő figyelembe vétele egészíti ki. Legfontosabbak újabb munkái közül kétségtelenül azok, amelyek Juppiter Dolichenus-szal foglalkoznak. E szíriai istenség kultuszának világtörténelmi jelentőségét a Kr. u. II. és III. században elért rendkívüli elterjedtsége adta meg, amelynek révén e kultuszt a monoteizmus felé vezető út egyik fontos állomásának tekinthetjük. A hazai föld bőven ontja idevonatkozó em-

lékeit s ezekhez fűződnek Láng Nándornak nagy jelentőségű újabb megállapításai. E tekintetben úttörőnek mondható a Szent István-Akadémia Értesítőjében 1922-ben megjelent első összefoglalása: *A Dolichenus-kultusz emlékei Pannoniában. A brigetiói Dolichenum-ról szóló delgozata* (Klebensberg-Emlékkönyv, 1925.) már csak azért is megérdemli a tudományos világ figyelmét, mert e szentély kultikus felszerelése magában álló lelet az egész imperium területén. De még többre kell értékelnünk egy votiv kézről (*A Magyar Nemzeti Múzeum Juppiter-Dolichenus keze*, Károlyi Árpád-émlékkönyv 1933.) és egy Nemezis-torzóról (*A Magyar Nemzeti Múzeum Nemesis-torsója*, Berzeviczy-Emlékkönyv 1934.) írt, nagy apparátussal felszerelt, finoman kicsiszolt tanulmányait, amelyekhez fogható e területen alig találunk tudományos irodalmunkban. E magyarnyelvű munkáinak új anyaggal és megfigyelésekkel bővített verzióját adja egy már imprimált német műve: *Neue Dolichenus-Denkmaeler in Ungarn*, melyet a Frankfurtban megjelenő *Römer in Pannonien* c. kötet számára írt.

Archeológiai munkái közül megemlíjtük még a következőket: *Kréta és Hellas* (Akadémiai Értesítő, 1913.), *Az ázsiai törökországi ásatások* (Szakjelentés a M. T. Akadémia számára, Akadémiai Értesítő, 1915.), *Valentino Kuzsinszky sexagenario* (Orsz. Magyar Régészeti Társulat évk., 1927.). De azért a szorosabb értelemben vett filológiával sem vesztette el az összeköttetést: szerkesztette 1915-ig az Egyetemese Philologiai Közlönyt s rendszeresen ismertette a Berliner Phil. Wochenschrift-ben 1927-ig a magyar klasszika-filológiai munkákat. Ez irányú érdemeinek elismeréséül a Budapesti Philologiai Társaság legutóbb elnöki székébe emelte. Akadémiánknál előadója az archeológiai bizottságnak.

Láng Nándor régi, hivatott munkása tudományos életünknek. Megválasztásával a t. Akadémia egy önzetlen, puritán egyéniséget, a magyar tudományos életnek minden áldozatra kész, a vállalt munkakörnek mindig dísz adó, külföldi tudományos körökben is jól ismert (1922-től díszdoktora a padovai tud. egyetemnek; 1927-től rendes tagja az Archäologisches Institut des Deutschen Reiches-nek stb.) képviselőjét iktatná be rendes tagjai sorába.

Huszt József I. t.

Darkó Jenő I. t.

NÉMETH GYULA levelező tagot, a budapesti kir. m. Pázmány Péter-Tudományegyetemen a török filológia ny. r. tanárát az első osztály A) alosztályába *rendes* tagnak ajánljuk.

Németh Gyula a turkológiának legkiválóbb magyar képviselője, aki a levelező taggá választása óta még nagyobb vonalakban kibontakozó munkásságával nemcsak a tágabb értelemben vett török nyelv- és néptudomány számos problémáját vetette föl vagy oldotta meg, hanem a magyar őstörténet több sarkalatos kérdésére is meglepő fényt derített.

Németh Gyula főként a török-magyar őstörténeti kapcsolatok és a rovásírás kutatásában szerzett elévülhetetlen érdemeket. *A honfoglaló magyarság kialakulása* c. nagyszabású művében, amelyet Akadémiánk 1931-ben a Marczibányi-mellékjuttalommal tüntetett ki, gazdag török analógia-sor alapján magyarázza a magyar törzsneveket s ezzel a magyar törzsrendszer kialakulását. Nagy érdeme e műnek, hogy egyfelől mintegy lezárja s új eredményekkel bővíti rendszerbe foglalja az utóbbi évtizedek magyar őstörténeti kutatásait, másfelől új gondolatok, hipotézisek fölvetésével újabb kutatásokra sarkal.

Munkáinak másik fontos csoportjában a türk rovásírás magyar kisugárzását kutatja s a magyar rovásírásos emlékekre vonatkozó ismereteinket ezen az alapon világos rendszerbe foglalja. A nagyszentmiklósi ú. n. Attila-kincs egyik föliratsorozatját is sikerült nagy elmeélléssel valószínűleg végérvényesen megfejtenie és az emlék besenyő eredetét kétségtelenné tennie.

Szorosabb értelemben vett turkológiai szakmunkássága mellett legyen szabad itt még különösebben kiemelnünk az *Akadémiánk és a keleti filológia* című tudománytörténeti összefoglalását, a Körösi Csoma-emlékünnepen tartott előadását az ujugrokról, valamint a Thúry József turkológusról mondott emlékbeszédét.

Mellőzve a Magyar Nyelvben, a Nyelvtudományi Közleményekben, az Orientalische Literaturzeitungban, a Századokban és az általa szerkesztett Körösi Csoma-Archivumban közölt kisebb cikkeit, bírálatait, ismertetéseit, összeállítjuk a levelező taggá választása óta írt legfontosabb munkáinak jegyzékét.

1. Önállóan megjelent munkák:

1. *A honfoglaló magyarság kialakulása.* 1930.
2. *A nagyszentmiklósi kincs feliratai.* 1930.

3. Die Inschriften des Schatzes von Nagy-Szent-Miklós. Mit zwei Anhängen: I. Die Sprache der Petschenegen und Komanen. II. Die ungarische Kerbschrift. 1932. (Francia fordításban közli a Revue d. Études Hongroises XI—XII. k.)

4. A magyar rovásírás. (A Magyar Nyelvtudomány Kézikönyve II. 2. sz.)

II. Folyóiratokban, gyűjteményes munkákban megjelent legfontosabb tanulmányok, cikkek:

1. *Karcag*. — (MNY. XVIII.) — 2. *Debrecen* nevének eredete. (Klebensberg-Emlék.) — 3. A *türk* népnév. (MNY. XXIII.) — 4. A *Kobrat* és *Eszperüch* nevek eredete. (MNY. XXVIII.) — 5. La provenance du nom *bulgar*. (Rozwadowsky-Emlékkönyv.) — 6. *Géza* (MNY. XXIV.) — 7. Az uráli és a török nyelvek ősi kapcsolata. (NyK. XLVII.) — 8. Szabirok és magyarok. (MNY. XXV.) — 9. *Maklár*. (MNY. XXVII.) — 10. *Özön*. (uo.) — 11. *Csepel*. (uo. XXIX.) — 12. Die petschenegischen Stammesnamen. (Ung. Jb. X.) — 13. A csíkszentmihályi felirat. (KCsA. II.) — 14. *Dentümgöyer*. (MSFOu. LXVII.) — 15. A törökség őskora. (Berzeviczy-Emlékkönyv.) — 16. Thúry József I. tag emlékezete. (Emlékbeszédék XXII. 3.)

Munkácsi Bernát r. t.

Melich János ig. és r. t.

Gombocz Zoltán ig. és r. t.

Jakubovich Emil l. t.

Gr. Zichy István l. t.

Pais Dezső l. t.

Zsirai Miklós l. t.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

LAZICZIUS GYULA dr. egyetemi magántanárt, a budapesti tudományegyetem bölcsészettudományi karának dékáni hivatalába szolgálattételre beosztott középiskolai tanárt levelező tagnak ajánljuk. Laziczius dr. a fiatalabb tudós nemzedék legjelesebb tagjai közé tartozik, aki sok problémát vet fel s kiváló eredménnyel fejt meg. Munkássága kezdetben inkább irodalomtörténeti, folytatásában főleg nyelvtudományi. A világháborúban orosz fogságba ke-

rült, s ekkor kötötték le érdeklődését a XIX. század nagy orosz írói, főképp Dosztojevszkij és Tolsztoj. Ide vonatkozó dolgozatai kiváló esztétikai ismereteinek, alapos orosz irodalomtörténeti tájékozottságának s mély filozófiai érdeklődésének tanúbizonyságai (vö. A bölcseleő Tolsztoj. 1930; Belinszkij és Hegel. 1926.; Zu Dostojevskij. Arch. f. slav. Phil. 48. köt.; Die Leibeigenenfrage bei Dostojevskij. Zeitschrift f. slav. Phil. VI. k.; Előszó Dosztojevszkij: Sztjepancsikovo és lakói c. kötetéhez. Révai-kiadás; Egy orosz filozófus. P. I. Čadajev. Bud. Szemle 1928. október stb.). E munkásságával egy időben kötik le érdeklődését általános elvi jelentőségű s szoros értelemben vett nyelvészeti kérdések. Ez utóbbi csoportba tartozó dolgozatai közül kiemeljük a következőket: 1. A finnugor idők kialakulásának kérdéséhez (Magyar Nyelv XXIX.); 2. Zur Wandlung idg. s slav. ch (Indogerm. Forschungen); 3. Cikornyás (Magyar Nyelv XXIX. k.); 4. Bibircsó (Magyar Nyelv XXX. k.). E dolgozatok azt bizonyítják, hogy tudós szerzőjük biztosan mozog az indogermán s ezen belül a szláv és az árja nyelvtudomány területén, nemkülönben kiváló tájékozottsága van a finnugor s a szorosabb értelemben vett magyar nyelvtudomány terén.

De bármennyire jelesek is Lazicziusnak szorosabb értelemben vett nyelvészeti értekezései, eddigi munkásságának mégis legnagyobb érdeme elvi jelentőségű dolgozataiban van. Laziczius nagy érdeme, hogy a háború utáni évek fonológiai kutatásaiba belekapcsolódott. Ő ismertette először irodalmunkban ez új disciplina elveit s megkísérelte a magyar nyelvtudomány számára értékesíteni. E téren legfontosabb munkája: *Bevezetés a fonológiába*. Budapest, 1932. (Különlenyomat a Nyelvtud. Közlemények XLVIII. kötetéből; megjelent a Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványai 33. számaként.) A mű három részből áll: a) *Általános fonológia*. E részben azt vizsgálja, hogy ez új elmélet, melynek megalapítói Baudouin de Courtenay, Krusevszkij és Saussure, hogyan alakult ki a háború utáni években különösen Trubeckoj, Jakobson és Mathesius kutatásai alapján s hogyan jutott el a történeti és lélektanilag szemléleten keresztül a funkcionális hangjel fogalmához. b) *Magyar fonológia*. E részben a magyar nyelv synchronikus fonológiai rendszerét tárgyalja s megkísérli a magyar nyelvjárások fonológiai osztályozását. c) *Történeti fonológia*. E részben megkísérli a magyar nyelv történetében végbement néhány hangváltozásnak fonológiai értelmezését. Ennek a munkának folytatása *Jeltan, elemtan* c. érteke-

zése, amelyet a Magyar Nyelvtudományi Társaság 1935. január 29-én tartott közgyűlésén olvasott föl.

A fonológia mint magyarázó disciplina ma még új a mi irodalmunkban. Vannak, akik kételkedve fogadják s akik ellenében a nagy képzettségű szerzőnek erősen kell még igazát védelmeznie, kétségtelen azonban az is, hogy a szerzőnek eddig is több ponton sikerült ez új disciplínának tiszteletet és elismerést szereznie. — Az Akadémia Lazičius dr. megválasztásával jeles képzettségű, kiváló tudós érdemeit méltányolná.

Budapest, 1935. febr. 18.

Szinnyei József ig. és r. t.
Melich János ig. és r. t.
Gombocz Zoltán ig. és r. t.
Németh Gyula l. t.
Pais Dezső l. t.
Zsirai Miklós l. t.

SZIDAROVSKY JÁNOS-t, egyetemi megbízott előadót, címzetes középiskolai igazgatót, a Tanárvizsgáló Bizottsághoz szolgálatátételre beosztott gyakorló-középiskolai tanárt, a Magyar Tudományos Akadémia classica-philologiai bizottságának meghívott tagját, Akadémiánk I. osztályának A) alosztályába *levelező* tagnak ajánljuk. Szidarovszky János az összehasonlító indogermán nyelvészetnek, ennek a nálunk fontossága ellenére is csak kevesektől művelt tudományterületnek, Schmidt József elhallgatása óta leghivatottabb és legszorgalmasabb művelője. A latin philológiából kiindulva (1. művei jegyzékének 2., 3. számát) a latin nyelvészetre tér át (5., 7., 9., 13., 15., 16., 18.), de egyszersmind kiterjeszti érdeklődése körét a görögön kívül (8., 10., 12.) a perzsa (4.) és szanszkrit (22.) nyelvre is, majd szélesebb összehasonlító alapon foglalkozik tudománykörének egyes problémáival (6., 11., 14., 19., 20). Elsősorban a hang- és alaktan kérdései érdeklik. E sokféle ágazó, lelkiismeretes gondossággal és kifogástalan módszertani készültséggel végzett munkálatai tették alkalmassá főművének megírására. Ennek első fele mint a classica-philologia megjelenő félben levő kézikönyvének része »A görög és latin nyelv hang- és alaktan« címmel 1932-ben jelent meg a Magyar Tudományos Akadémia classica-philologiai bizottságának kiadásában 15¹/₂ ív terjedelemben, második fele majdnem teljesen kiszedve várja az impri-

maturt. A teljes alakjában kb. 28 ívre terjedő munka a magyar tudományos irodalomban úttörő és hézagpótló; rendkívül gazdag anyagot ölel fel a lehetőség határáig sürített formában, mindenütt a legújabb irodalom figyelembe vételével. Szidarovszky, aki egyébként a főiskolai oktatás terén s más fontos megbízásokban közvetett úton is értékes szolgálatokat tett a magyar tudományosságnak, meggyőződésünk szerint már egyedül e fő-műve alapján is megérdemli Akadémiánk levelező tagságát.

Munkái: 1. Hazafias líránk 1819—1849. (Doktori dissertatio).

2. M. Tullius Cicero beszéde a Manilius-féle törvényjavaslat mellett. (Fordítás. Magyar Könyvtár 491. sz.)

3. M. Tullius Cicero beszéde Archias érdekében. (Fordítás. Magyar Könyvtár 526. sz.)

4. Dárajavus feliratai. (Történeti Szemle XII. évf.)

5. A rejtett quantitas jelzése az újabb külföldi latin szótárakban. (Egyetemes Philologiai Közöny 79. évf.)

6. Az indogermán mellékmondatok kötőszavai. (U. o.)

7. Mattes Barzoli »Di una legge affine alla legge Verner«. (Ismertetés, u. o.)

8. Kieckers »Historische griechische Grammatik«. (Ismertetés, u. o. 51. évf.)

9. A latin tizes számok. (U. o.)

10. Görög (U. o.)

11. Hirt »Indogermanische Grammatik«. (Ismertetés, u. o. 53. évf.)

12. A görög r/nt-tövek. (U. o. 55. évf.)

13. A latin -aes genitivus eredetéhez. (U. o.)

14. Kieckers »Einführung in die idg. Sprachwissenschaft«. (Ismertetés, u. o. 57. évf.)

15. September-december. (U. o. 58. évf.)

16. A helyes latin kiejtés tanítása. (Orsz. Középisk. Tanáregyes. Közl. 58. évf.)

17. Dávid Antal »Bábel és Asszur«. (Ismertetés, u. o. 59. évf.)

18. Stolz-Schmalz »Lateinische Grammatik«. (Ismertetés, u. o.)

19. Az indogermán nyelvtudomány újabb irodalma. (U. o.)

20. Schmidt József: A nyelv és a nyelvek. (Ismertetés, Magyar Nyelv 20. évf.)

21. Devla. Dumál. Lyapog. (U. o. 23. évf.)

22. Néhány ó-ind mese és himnusz fordítása.

23. A görög és latin nyelv hang- és alaktana. A *Classica Philologia Kézi Könyve*. Szerkesztik Förster Aurél és Huszti József. II. 1. A. A. M. Tud. Akadémia *Classica-Philologiai Bizottságának* kiadása. Budapest, 1932. (Első rész) 248 l. — E mű második része, kb. 12 ívnyi terjedelemben sajtó alatt.

Petz Gedeon t. t.
Melich János ig. és r. t.
Förster Aurél l. t.
Huszi József l. t.
Moravcsik Gyula l. t.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

BARTÓK BÉLA-t, a Zeneművészeti Főiskola tanárát, a Magyar Tudományos Akadémia Néptudományi Bizottságának meghívott tagját *levelező* tagnak ajánljuk az I. osztály B) alosztályába.

Bartók Béla három évtized óta fejt ki céltudatosan következetes, egyre elmélyülő és gazdagodó munkásságot a magyar népdal- és népzeneekincs feltárásában és rendszeres feldolgozásában. Korszakos működését 1905-ben kezdte meg Kodály Zoltánnal (első közös kiadványuk: Magyar népdalok énekhangra és zongorára, 1906.) és már első önálló közleményében (Székely népballadák. Ethnographia, 1908.) főbb vonásaiban világosan felismerhetők az addigi hasonló munkáktól merőben eltérő, új kutatási elvei. Amit Pálóczi Horváth Ádám után a 19. század gyűjteményei »népdal« néven közrebocsátottak, annak a mai értelemben vett igazi népdalhoz igen kevés vagy éppen semmi köze nem volt. Bartók először nyúl vissza az igazi népdalhoz, nemzeti kultúránk ez ősi, érintetlen rétegéhez; gyűjtésében és feldolgozásaiban tudományos hűséggel, meghamisíthatatlanul adja vissza a legtisztább értelemben vett népdalt, pontosan jelezve a népi éneklés, az előadás módját, az egyes változatokat, feltüntetve a rokondallamok egybevetéséből adódó főtípusokat; e mellett nem elégszik meg az izolált kutatással: a szomszédos (tót, oláh) nyelvterületek és távoli fajok népi és primitív zenéjét egyaránt vizsgálódásai körébe vonja s az átvételek és rokonságok feltárásával lényegesen hozzájárul az összehasonlító zenetudomány meg-

teremtéséhez, melynek természetes alapja a népi ének és népi előadásmód vizsgálata. Ennek a gyűjtő és rendszerező munkának végleg kialakult elveit és módszereit Bartók először Kodály Zoltánnal együtt a Kisfaludy-Társasághoz benyújtott nagyszabású »Egyetemes Népdalgyűjtemény-Tervezetben« (Ethnographia, 1913. 313—16. l.) közölte a nyilvánossággal, míg a munka folyamán adódó elvi tanulságokat és eredményeket több önálló dolgozatban és mintegy 40 folyóiratcikkben és tanulmányban dolgozta fel. A legjelentősebbek közülük: A magyar nép hangszerei, Ethnographia, 1911—12. — La musique populaire hongroise, Revue Musicale, 1920. — A magyar népdal, Budapest, 1924. (Németül: Berlin, 1925.) — Hungarian Folk Music, London, 1931. — Über die Herausgabe ungarischer Volkslieder. Ung. Jahrbücher, 1932. — Neue Ergebnisse der Volksliedforschung in Ungarn, Anbruch, 1932. — Népzene és a szomszéd népek népzeneje, Budapest, 1934. Ezek a tanulmányok Európa-szerte elismerést szerezve írójuknak külföldön élénk érdeklődést és figyelmet keltettek népzene- és népdalkincsünk iránt, idehaza pedig hatalmas léppéssel vitték előbbre az új magyar zenei kutatást. Bartók Béla az utóbbi években egyre jobban bekapcsolódik Akadémiánk munkájába is. 1931. óta hatékonyan támogatja a Néptudományi Bizottság munkáját, mint ennek meghívott tagja, a mult év őszétől fogva pedig a Bizottság felkérésére rendszeresen feldolgozza a Kodály Zoltánnal évtizedek óta végzett és Akadémiánk támogatásával jelenleg is folytatott népzenei gyűjtés eredményeit. A munka szépen halad és ha elkészül, Akadémiánk a Néptudományi Bizottság javaslata alapján fogja közzétenni.

A Magyar Tudományos Akadémia 1833-ban Mátray Gábort, 1875-ben pedig Bartalus Istvánt iktatta belső tagjai közé. Mindkét választásnál az az elvi felismerés volt irányadó, hogy az akadémiai tagsággal járó elismerés díszje a magyar népdalnak és népzeneének, nemzeti kultúránk ez ősi kincseinek feltáróit és kutatóit épen úgy megilleti, mint a többi tudományág arra érdemes művelőit. Bartók Bélában nemzeti művelődésünk ez értékes kincsének egyik leghivatottabb örözőjét, világszerte elismert kutatóját ajánljuk megválasztásra az I. osztály B) alosztályába.

Budapest, 1935. február hó 22-én.

Pukánszky Béla l. t.
Ravasz László t. t.
Gombocz Zoltán ig. és r. t.
Szinnyei Ferenc r. t.

Horváth János r. t.
Solymossy Sándor r. t.
Zichy István gróf l. t.

Bartók Béla irodalmi munkássága:

Önállóan megjelent dolgozatok:

Népzeneünk és a szomszéd népek népzeneje. Budapest, 1934.

A magyar népdal. Budapest, 1924.

Das Ungarische Volkslied. Berlin, 1925.

Hungarian Folk Music, London, 1931.

Volksmusik der Rumänen von Maramures. Sammelbände für vergleichende Musikwissenschaft, IV. 1923.

Cantece populare Romanesti din Comitatul Bihor-Chansons populaires roumaines du département Bihar (Hongrie). Bucuresti, 1913.

Értekezések:

Székely balladák. Ethnographia, 1908.

Dunántúli balladák. Ethnographia, 1909.

A magyar zenéről. Aurora, 1911; németül: Der Merker, 1916. nov. 1.

Liszt zenéje és a mai közönség. Népművelés 1911., Zeneközlöny, 1911.

A magyar nép hangszerei. Ethnographia, 1911—12.

A hangszeres zene folklora Magyarországon. Zeneközlöny, 1911—12.

Az összehasonlító zenefolklore. Új Élet, 1912.

Observări despre muzica populară românească, Con-vorbiri Literare, Bucuresti, 1914.

A hunyadi román nép zenedialektusa. Ethnographia, 1914.; németül: Der Musikdialekt der Rumänen von Hunyad, Zeitschr. f. Musikwiss. 1920.

Primitív népi hangszerek Magyarországon. Zenei Szemle, 1917.

A Biskra-vidéki arabok népzeneje. Szimfónia, 1917. (Töredék); németül: Die Volksmusik der Araber von Biskra und Umgebung. Zeitschr. f. Musikwiss. 1920.

Strauss Elektrája. Szimfónia, 1917.

Die Melodien der ungarischen Soldatenlieder. (A hadügyminisztérium zenetörténeti osztálya által rendezett bécsi zenetörténeti hangverseny programmfüzetében. Wien, 1918.)

Önéletrajz: Musikpädagogische Zeitschrift 1918. nov.-dec.; Musikblätter des Anbruch, 1921.; Magyar Írás 1921.

Musikfolklore. Musikbl. des Anbruch, 1919.

La musique populaire hongroise, Revue Musicale, 1920.

A. Schönbergs Musik in Ungarn. Anbruch, 1920.

Ungarische Musik, u. o.

Das Problem der neuen Musik, Melos, 1920. ápr.

Kodály Zoltán. Nyugat, 1921. febr. 1.

Della musica moderna in Ungheria. Il Pianoforte, 1921.

The relation of folk-song to the development of the art music of our time, Sackbut, 1921.

Zródel muzyki ludowej. (Muzyka, Warszawa, 1925.)

C wpywie muzyki wiejskiej na twórczosc artystyczna, (Muzyka. Warszawa, 1927.)

The folk songs of Hungary, Pro Musica. (Newyork), 1928.; magyarul: Magyar népzene és új magyar zene. Zenei Szemle, 1928.

Zenefolklore-kutatások Magyarországon (előadás a Népszövetség szellemi együttműködési bizottságának prágai kongresszusán, 1928.). Zenei Szemle, 1929.; bővebben: Magyarországi népzenei kutatások. Ethnogr., 1929.; francia kivonat: Congrès international des arts populaires, Résumé. Paris, 1928.

A parasztzene hatása a műzenére. Magyar Minerva, Pozsony és Új Idők, 1931.; németül: Mitteilungen der oesterr. Musiklehrerschaft. 1932.

Cigányzene? Magyar zene? Ethnogr., 1931.; külön is. Románul: Musica populară, Revista fundatilor regale. Bucuresti, 1934. jún.

Magyar népi hangszerek; Román népzene; Szlovák népzene. (Cikkek a Zenei Lexikonban, 1931.)

The peasant music of Hungary, Musical Courier (New-York), 1931. szept. 12.

Über die Herausgabe ungarischer Volkslieder, Ung. Jahrbücher, 1932.; külön is.

Gegenantwort an H. Möller, u. o., 1932. ápr.

Beszámoló a kairói arab zenei kongresszusról. (1932.) Zeitschrift für vergleichende Musikwissenschaft (Berlin). 1933.

Neue Ergebnisse der Volksliedforschung in Ungarn. Anbruch, 1932.

Ungarische Volksmusik. Schweizerische Sängerezeitung, 1933.

Rumänische Volksmusik, u. o.

Hungarian Peasant Music. Mus. Quarterly, 1933. júl.

MITROVICS GYULA esztétikus és irodalomtörténet-író, a debreceni egyetem nyilv. r. tanárát az I. osztály B) alosztályába *levelező* tagul ajánljuk.

Mitrovics Gyula a budapesti egyetem bölcsészeti karán végzett irodalomtörténeti és esztétikai tanulmányait külföldön, Német- és Olaszországban folytatta; itt a művésze-

tekkel — Rómában, Nápolyban, Pompeiben a klasszikussal, Firenzében a renaissance-éval —, ott a művészeteken kívül filozófiával és esztétikával is foglalkozva. Így elméleti és gyakorlati fölkészültséggel, kiművelt ízléssel és alapos tudományos képzettséggel lépett 1893-ban a tudományos pályára. Első dolgozatát, *A valószerűségről* című tanulmányát 1925-ig az esztétikai és irodalomtörténeti dolgozatok hosszú sora követte magyar és német nyelven (l. a beszámoló tőlük az 1926-i *Tagajánlások* 6—7. lapján). Az utolsó évtizedben megkezdte tudományos munkássága termésének betakarítását, — eredménye három nagy tudományos összefoglalás. Az egyik esztétikájának rendszere, melynek munkatervét már 1917-ben elkészítette és ismertette a Dessoir Miksa berlini egyetemi tanár által szerkesztett *Zeitschrift für Aesthetik*-ben, majd Akadémiánkban is bemutatta. A nagy mű utolsó simítás híján készen van. A másik, a terjedelmével és tartalmával egyaránt imponáló mű, *A magyar esztétika története* (Debrecen-Budapest, 1928., n. 8-r. 446 l.) Négyessy László megállapítása szerint a magyar esztétikai vonatkozású természet egészen napjainkig minden eddigi hasonló munkálatot aránytalanul fölülmúló teljességgel összegyűjti, rendszerbe foglalja és kritikailag méltatja, s kritikája, amint a leghivatottabb tudományos szerv, az Athenaeum című folyóirat megállapítja, »józan, higgadt, tárgyilagos, emelkedett látószögből, mély pszichológiai belátásból és kiművelt ízlésből fakadt« (id. folyóirat, 1928. 285. l.). A harmadik *A neveléstudomány alapvonalai* (Debrecen-Budapest, n. 8-r. 339 l.), évtizedek tapasztalatain épült, filozófiailag meg-alapozott rendszeres pedagógia; »nagy filozófiai, lélektani és esztétikai tudással boncolja az érzelmi, értelmi és akarati élet problémáit«. Jelentőségének, nevelő erejének egyik alapja, hogy meggyőző fejtegetéseit stíluskészségével nemcsak érthetővé és könnyűvé, hanem még érdekessé is tudja tenni.

De Mitrovics nemcsak írásaiban szolgálja a tudományt: épen a legutolsó években hatalmas lendületet adott a tudományos életnek is: évek céltudatos munkájával életre hívta a Magyar Esztétikai Társaságot. Ez a társaság, mint a Magyar Pszichológiai Társaság szakosztálya, nemcsak összegyűjti a munkára kész és alkalmas erőket, hanem — s ez még fontosabb — irodalmi organumot is teremtett az esztétika magyar művelői számára. Kettőt is. Egyfelől befolyást szerzett a Képzőművészet című folyóiraatra (csak Mitrovicstól magától másfél év alatt nyolc tanul-

mányt közölt, köztük: Szimbolikus művészet, Az újító művészetről, Természethűség és művészet, Képzőművészet és esztétikai megértés, Totalitáselmélet és művészet), másfelől megindította a havonként megjelenő *Esztétikai füzetek* című vállalatot, — egyikét a legnagyobb közönséggel bíró tudományos vállalkozásoknak. (A füzetek — nem is egy év alatt — 1300—1800 példányban jelennek meg). A Társaságnak is, s a Füzeteknek talán méginkább jelentősége a munkakedv fölébresztésére és irányítására alig becsülhető föl, s ez teljes egészében Mitrovics érdeme.

Legyen szabad ajánlásomat Négyesy László szavaival végezni: »Mindenestre olyan arányú s a tárgyalt problémák fontosságánál fogva is olyan jelentékeny munkásság ez, mely méltó Akadémiánk elismerésére. Mitrovics Gyula készülétének alapossága, törekvéseinek komolysága és rendszeressége kezesség arra, hogy Akadémiánk benne igen értékes munkaerőt nyer«.

Budapest, 1935. február 23-án.

Császár Elemér r. t.

Voinovich Géza r. t.

Vargha Damján l. t.

Szász Károly l. t.

György Lajos l. t.

AZ I. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

BROCKELMANN KÁROLY titkos tanácsost, orientalistát, a boroszlói egyetem tanárát és volt rektorát tisztelettel ajánljuk a tek. Akadémia I. osztályába *külső* tagul való megválasztásra.

Brockelmann ma a sémi filológia legelső művelői közé tartozik. Fő munkája a »Grundriss der vergleichenden Grammatik der semitischen Sprachen« (1908—1913). »Geschichte der arabischen Literatur« című kétkötetes műve versenytárs nélkül áll a tudományos irodalomban. Szír nyelvtana már négy, szír szótára pedig két kiadást ért.

Fontosak és bennünket közelről érdekelnek turkológiai művei, melyek jó része Magyarországon jelent meg a Keleti Szemlében, a Kőrösi Csoma-Archivumban és a Bibliotheca Orientalis Hungarica-ban. Az utóbbi gyűjtemények első kötete Brockelmann »Mitteltürkischer Wort-

schatz» című műve, mely a Radloff-szótár megjelenése óta legfontosabb gyarapodása a török szótáirodalomnak.

Budapest, 1935. január 29.

Szinnyei József ig. és r. t.

Munkácsi Bernát r. t.

Melich János ig. és r. t.

Gombocz Zoltán ig. és r. t.

Németh Gyula l. t.

TOIVONEN GYÖRGY helsinki egyetemi tanárt, a finn-ugor összehasonlító nyelvtudomány egyik legkiválóbb művelőjét az első osztályba *külső* tagnak ajánljuk.

Toivonen főleg az összehasonlító hangtan és a szófejtés terén fejt ki rendkívül gazdag és igen értékes munkásságot. Hangtörténeti művei közül ki kell emelnünk a *Zur Geschichte der finnisch-ugrischen inlautenden Affrikaten* című terjedelmes könyvét (1927), amelyben egy, a szakirodalomban már sok ízben feszegetett bonyolult kérdést sikerült kielégítően megoldania; a *Beiträge zur Geschichte der finnisch-ugrischen I-Laute* (FUF. XX.) című monografiáját, amelyben hangtörténetünknek egy ugyan-csak régi vitás fejezetét tisztázta, végül az *Über die Vertretung des jugr. anlautenden k im Ungarischen* (FUF. XXII.) című tanulmányát, amely nemcsak meglepő eredményeinél, hanem tárgyánál fogva is különös figyelmünkre tarthat számot.

Ájánlottunk tudós erényei: a finn-ugor nyelvekben való nagy jártasság, bámulatos emlékezőtehetség, szigorú kritikai érzéssel párosult éleslátás és pompás kombináló képesség — főként etimológiai kutatásaiban tündökölnék. Sűrű egymásutánban következő cikkeiben állandóan tekintettel van a magyarra is, amelyet kitűnően ismer. Számos magyar szó megfejtését és még többnek értékes adalékokkal való megvilágítását Toivonennak köszönhetjük.

Szinnyei József ig. és r. t.

Munkácsi Bernát r. t.

Melich János ig. és r. t.

Gombocz Zoltán ig. és r. t.

Gr. Zichy István l. t.

Pais Dezső l. t.

Zsirai Miklós l. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

A mély tisztelettel alulírottak a mult esztendő folyamán az alábbi ajánlást terjesztették elő Németvölgyi **FELLNER FRIGYES** egyetemi ny. r. tanár, az Akadémia I. tagjának *rendes* taggá való megválasztása ügyében:

»A mély tisztelettel alulírottak a M. Tud. Akadémia II. osztály A) alosztályában megüritt *rendes* tagsági helyek egyikére tisztelettel ajánljuk Németvölgyi Fellner Frigyes dr. egyetemi ny. r. tanárt, Akadémiánk I. tagját.

Fellner Frigyes még 1915-ben választatott meg Akadémiánk I. tagjául s azóta is szakadatlanul kifejtett tudományos működésével tanujelét adta annak, hogy a magyar tudományos munkának hűségese képviselője maradt.

Fellner Frigyes tudományos egyéniségének főirányai jól ismertek a hazai közgazdasági és a statisztikai tudomány művelői előtt s ezeknek az irányoknak következetes ápolása tette nevét nemzetközi irányokban is megbecsültté. Tudományos pályáján annak kezdeté óta vezérfonalként huzódik át azoknak a kutatásoknak értékes vonala, melyeket a nemzeti jövedelem és a nemzeti vagyon, másrészt a fizetési mérleg problémáinak kifejtésére szentelt. Már akkor, midőn ezeknek a problémáknak kutatási módszere még kevésbé épült ki, mintsem manapság, a nemzetközi tudomány mérlegén nagyra értékelt alkotások fűződtek Fellner Frigyes nevéhez.

Nem csoda így — szinte az ellenkezője volna csodálni való, — hogy levelező taggá való választása óta eltelt csaknem két évtized alatt Fellner elsősorban régi tudományos vizsgálatainak továbbvezetésén, illetőleg elmélyítésén munkálkodott s hogy az általa helyesnek vélt utakat járta meg annak a csaknem 20 esztendőnek dús tudományos termésében, melynek alapján *rendes* taggá való választását ajánljuk.

Akadémiái székfoglalóját is »Ausztia és Magyarország nemzeti jövedelme« címen tartotta meg. Ezelőtt pár évvel Akadémiánk kiadásában megjelent »Csonka-Magyarország nemzeti jövedelme« című munkáját pedig 1931-ben a Chorin-díjjal jutalmazta a nagygyűlés, miután már jóval korábban, 1917-ben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank díját juttatta az Akadémia Fellner Frigyes »Ausztia és

Magyarország nemzeti jövedelme« s »Ausztia és Magyarország nemzeti vagyona« c. munkáinak.

»Csonka-Magyarország nemzeti vagyona« c. művét szintén Akadémiánk adta ki 1929-ben. De már előbb nagy szolgálatokat végzett »A Magyar Szent Korona országai nemzeti vagyonának, nemzeti jövedelmének megoszlása a mai Magyarország és az utódállamok között« címen 1923-ban megjelent tanulmányával, melyben nehéz időkben nagy tárgyilagossággal és józanul igyekezett ezt a bonyodalmas kérdést megvilágítani.

Csonka-Magyarország fizetési mérlegének problémájával két szép tanulmányban is foglalkozott Fellner, összekapcsolva ezt a jóvátétel kérdésének vizsgálatával. Ezeken a nagyszabású művein kívül azonban Fellner Frigyes tudományos munkásságának másik jelentős érdeme, hogy a közgazdasági élet részletproblémáit is gondosan kidolgozott tanulmányokban vette tárgyalás alá.

Munkásságának ajánlásunkhoz csatolt részletes jegyzékéből nagyszerűen bontakozik ki az a sokoldalúság, mely Fellner tudományos munkásságát jellemzi. Az adózás problémáján kívül különösen a válságba jutott mezőgazdaság helyzetének vizsgálata kötötte le figyelmét. Aránylag rövidebb terjedelme mellett is nagyszerű összefoglalást nyújt »Magyarország közgazdasági fejlődése I. Ferenc József alkotmányos uralkodása idejében« címen megjelent tanulmánya. Nem mulaszthatjuk el annak felemlítését sem, hogy Fellner Frigyes dr. Akadémiánk belső munkájából is mindenkor készségesen kivette a részét. E munkásságnak nevezetes állomása volt az a szép előadás, melyet »Smith Ádám mint közigazda és a klasszikus nemzetgazdaságtani rendszer kialakulása« címen az 1926. november 29-i ünnepi ülésen tartott.

Fellner Frigyes dr. német, francia és angol nyelven is számos dolgozatot tett közzé s bár ezek gondolköre és tartalma körülbelül egyezik a magyar nyelven megjelent műveivel, a magyar tudományos szellem termékeinek külföld felé való közvetítésével jeles érdemeket szerzett.

Bizonyára ez a külföld felé is nagy arányokban kibontakozó tudományos munkásság a nyitja annak, hogy Fellner Frigyest külföldi tudományos testületek is elhalmozták megtisztelő kitüntetésekkel. A »Société de Statistique de Paris« a háború után — levelező taggá korábban történt bevélasztása óta — másodízben tiszteletbeli taggá választotta 1925-ben. Az Institut de France, Académie des Sciences Morales et Politiques, Paris 1933-ban levelező tagjává

választotta. A Royal Statistical Society-nek (London) 1930-ban rendes tagja lett. Az Institut International de Statistique kairói 1927. évi, varsói 1929. évi, tokiói 1930. évi és madridi 1931. évi ülésin a gazdaságstatisztikai, illetve társadalomstatisztikai szakosztályának elnökhelyettesévé választotta.

Nagyszabású s a statisztika és a közgazdasági politika fontos kérdéseinek vizsgálatát is előbbre vivő munkássága jogosít fel bennünket arra, hogy Fellner Frigyes dr.-t, levelező tagtársunkat még egy ízben ajánljuk a II. A) alosztály rendes tagjává való megválasztására.

Budapest, 1934. február 26.

Az 1934. évi ajánlást aláírták:

Balogh Jenő r. t.
Földes Béla t. t.
Gaal Jenő r. t.
Bernát István r. t.
Kovács Alajos l. t.
Navratil Ákos l. t.
Laky Dezső l. t.

Németvölgyi Fellner Frigyes dr. egyetemi nyilv. r. tanár 1915-ben történt akadémiai levelező taggá választása óta a következő szakirodalmi munkásságot fejtette ki:

Magyar nyelven:

Magyarország mezőgazdasága és a gazdasági közelítés Németországhoz. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1915. évi 463. számából.)

Ausztria és Magyarország nemzeti jövedelme. Székfoglaló. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása. Budapest, 1916.

Az egyenes adók reformja Magyarországon. (Különlenyomat az Adó- és Illetékügyi Szemle 1914. és 1915. évfolyamából. Budapest, 1916.)

Az átmeneti gazdaság kérdéseiről. A német-osztrák-magyar gazdasági szövetségnek Budapesten, 1917. június 23—25-én tartott ülése elé terjesztett jelentés. Budapest, 1917. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1917. novemberi számából.)

Csonkamagyarország nemzetközi fizetési mérlege és a jóvátétel problémája. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1922. november havi füzetéből.)

A magyar szent korona országai nemzeti vagyonának

és nemzeti jövedelmének megoszlása a mai Magyarország és az utódállamok között. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1923. decemberi füzetéből.)

A mai Magyarország nemzetközi fizetési mérlege. (A békejog különlenyomata 1924. február havában.)

A pénzrendszer reformja Magyarországon. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1925. évi decemberi füzetéből.)

Az adózás jelen állása Magyarországon. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1926. augusztusi számából.)

Magyarország közgazdasági fejlődése I. Ferenc József alkotmányos uralkodása idejében. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1927. február havi füzetéből.)

Smith Ádám mint közgazda és a klasszikus nemzetgazdaságtani rendszer kialakulása. (A Magyar Tudományos Akadémia 1926. november 29-i ünnepi ülésén tartott előadás. Különlenyomat a Budapesti Szemle 1928. július havi füzetéből.)

A földbirtokreform financirozása Magyarországon. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1928. november havi füzetéből.)

Csonkamagyarország nemzeti vagyona. (A Magyar Tudományos Akadémia kiadása.) Budapest, 1929.

A földbirtok jelzálogi megterhelése Csonkamagyarországon és a mezőgazdasági hitel problémái. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1929. október havi füzetéből.)

Csonkamagyarország nemzeti jövedelme. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása. Budapest, 1930.

Közgazdaságpolitikai, pénzügyi és statisztikai dolgozatok. (Különlenyomat a Közgazdasági Encyklopédia III. és IV. kötetéből.) Budapest, 1931.

A világgazdasági válság. (Különlenyomat a Budapesti Szemle 1932. szeptemberi füzetéből.)

Német nyelven:

Die Landwirtschaft Ungarns und die wirtschaftliche Annaeherung zum deutschen Reich. (Schriften des Vereins für Sozialpolitik. 1915.)

Das Volkseinkommen Österreichs und Ungarn. (Sonderabdruck aus dem September-Oktober-Heft der Statistischen Monatsschrift XXI. Jahrgang. Manz'sche K. u. k. Hof-Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien, 1917.)

Bericht, betreffend das gemeinsame Vorgehen in Fragen der Übergangswirtschaft. (Herausgegeben durch den Deutsch-Österreich-Ungarischen Wirtschaftsverband in Berlin. (Budapest, 1917.)

Die Internationale Zahlungsbilanz Rumpfungarns und das Problem der Wiedergutmachungen. (Ungarische Jahrbücher.) Budapest, 1923.

Die Verteilung des Volksvermögens und Volkseinkommens der Länder der Ungarischen Heiligen Krone zwischen dem heutigen Ungarn und den Successionsstaaten. (Sonderabdruck aus dem »Metron«. Ferrara (Italia), 1923.)

Die Volkswirtschaftliche Entwicklung Ungarns unter der verfassungsmaessigen Regierung Franz Joseph I. (Vortrag in der Festversammlung der Volkswirtschaftlichen Fakultät anlässlich der 10. Jahreswende des Ablebens Franz Joseph I. (Ungarische Jahrbücher, 1927.)

Gegenwaertiger Stand der Besteuerung in Ungarn. (Mitteilungen der Steuerstelle des Reichsverbandes der deutschen Industrie.) Berlin, 1926. Juni- und Juli-Heft, 1926.

Die Finanzierung der Grundbesitzreform in Ungarn. (Ungarisches Wirtschaftsjahrbuch.) Budapest, 1928.

Die Hypothekarische Belastung des Grundbesitzes in Rumpfungarn und die Probleme des landwirtschaftlichen Kredites. (Ungarisches Wirtschaftsjahrbuch.) Budapest, 1929.

Das Volksvermögen Ungarns. Ein Beitrag zur Schätzung des Volksvermögen im Allgemeinen. (Ungarische Bibliothek für das Ungarische Institut an der Universität Berlin. (Berlin, 1930.)

Das Volkseinkommen und dessen Statistische Erfassung. (Az »Der Internationale Kapitalismus und die Krise« című Festgabe für Julius Wolf. Stuttgart, 1932. kötétében.)

Francia nyelven:

Le Bilan des Paiements Internationaux de la Hongrie Actuelle. (Institut International de Statistique. XV. Session, Bruxelles, 1923.)

La Situation Financière de l'état Hongrois. (Revue Économique Internationale. Bruxelles, 1924. július. Különlenyomat.)

La Réforme Monétaire en Hongrie. (Revue Économique Internationale. Bruxelles, 1925. november. Különlenyomat.)

La Réforme Agraire et le Problème de son Achèvement Financier en Hongrie. »Economista.« Tom. IV. Warszawa, 1928.

La Fortune Nationale de la Hongrie Actuelle. (XVIII.)

Session de l'Institut International de Statistique.) Warszawa, 1929.

La Charge Hypothécaire de la Propriété Foncière dans la Hongrie Actuelle et les Problèmes du crédit Agricole. (Publicazioni della R. Università.) Pavia, 1930.

Le Revenu National de la Hongrie Actuelle. (XIX. Session de l'Institut International de Statistique a Tokio.) La Haye, 1930.

L'Or et la Crise Économique Mondiale. (Különlenyomat a »Revue Économique Internationale« 1932. szeptemberi füzetéből.) Bruxelles, 1932.

Angol nyelven:

The National Income of Hungary. A Contribution to the Problem of Estimating the National Income. (XIXe — Session de l'Institut International de Statistique.) Tokio, 1930.

Azonkívül számos cikk bel- és küljöldi napilapokban és szakfolyóiratokban.«

A múlt esztendei ajánlás ügyében a tek. Akadémiának azonban módja sem volt szavazni, minthogy az üresedésben levő rendes tagsági helyekre a szavazás sorrendje sorsolás útján állapítottván meg, az akkor üresedésben volt két rendes tagsági helyre Ereky István és Heller Farkas tagtársaink választottak meg s a harmadik helyre sorolt Fellnerre már nem történhetett szavazás.

Múlt évi ajánlásunk szövegének kiegészítéseül előadjuk még, hogy Fellner Frigyesnek a múlt év folyamán is értékes tanulmányai jelentek meg és pedig:

A földbirtokmegoszlás állami irányítása, figyelemmel a magyar földbirtokviszonyokra. Budapest, 1935.

Die Frage des landwirtschaftlichen Kredites in Ungarn. (Conférences International du Crédit Agricole IV. agrárkonferencia céljaira.)

La situation économique de la Hongrie. Société Belge d'Études et d'Expansions. Bruxelles, 1934.

L'étatisme et la répartition de la propriété foncière en Hongrie en égard à l'état du problème en France. Extrait de la »Revue Économique Internationale« du mois décembre 1934.

*Fellner Frigyes tisztelt tagtársunk nemzetközi értékelését, amire különben már a múlt évi ajánlásunkban is rámutattunk, jól megvilágítja az a körülmény, hogy a

»Société de Statistique de Paris« tagjai közé, minthogy a háború alatt mint ellenséges állampolgár töröltetett a tagok sorából, 1925-ben ismét egyhangulag választatott meg. Ajánlottunk fejtegetéseit a tőkekamat és járadékadó-ról az osztrák legfelsőbb közigazgatási bíróság egyik ítéleténél alapul vette. Fellner Frigyesnek a nemzeti vagyona és a nemzeti jövedelemre vonatkozó munkálatai pedig alapul szolgáltak több külföldi országban az ottani nemzeti vagyon és nemzeti jövedelem becslésénél. Így többek között Csehország nemzeti jövedelmét is ez alapon állapították meg.

Mindezek alapján bizalommal ajánljuk ismét a tek. Akadémia figyelmébe dr. Fellner Frigyes levelező tag-társunkat a II. osztály A) alosztály rendes tagjai közé való megválasztásra.

Budapest, 1935. február hó 26-án.

Földes Béla t. t.
 Hegedüs Lóránt t. t.
 Bernát István r. t.
 Heller Farkas r. t.
 Kovács Alajos l. t.
 Laky Dezső l. t.

A M. Tud. Akadémia II. osztályának A) alosztályában betöltésre váró rendes tagsági helyre alólirottak mély tisztelettel ajánljuk megválasztásra **ILLÉS JÓZSEF** dr. egyet. nyilv. r. tanárt, kinek most már közel négyévtizedes jogtörténeti tudományos munkásságát a tek. Akadémia 1915-ben történt levelező taggá való választásával és azután is ismételten és melegen honorálta.

Illés József tudományos egyéniségét pályája első felében az egyetemes európai jogtörténelemnek, ennek az egészen különleges és magyar talajon kibontakozott tudományágnak művelése kötötte le. Mint nagy elődjét, Hajnik Imrét, úgy őt is e messze távlatokat átfogó tudomány vezette fokról fokra annak felismerésére, hogy az emberiség sorsát végső fokon meghatározó egyetemes jogeszmék fejlődésének, alakulásának és kihatásának eredményeit az egyes nemzeti jogtörténetek teljes és tökéletes feldolgozása és kiépítése után lehet csak rendszerbe foglalni és abszolút tudományos értékke emelni. Minden erejével rávetette tehát magát a magyar jogtörténet kutatására, s az a munka, az az alapvető tevékenység, melyet

az árpádkori magánjog intézményei történeti kialakulásának eladdig leginkább elhanyagolt mezején végzett: értékében méltán sorakozik Wenzel és Hajnik úttörő munkásságához és annak egyenes folytatásaként tekintendő. Ennek a munkásságnak a becsét, melyet sokszorosan fokozott az, hogy Illés Józsefnek professzori hivatása módot adott a tanszéken keresztül egymást követő nemzedékek tudós succrescentiájának kialakítására is: Akadémiánk már akkor elismerte, mikor őt levelező taggá való megválasztásával megtisztelte. Azóta Illés József tudományos tevékenysége extenzív irányban csak szélesedett és intenzíve mélyült. »A magyar címer és a királyi cím története 1804-től kezdve« című, 160 oldalra terjedő értekezésében (megjelent *Értekezések a Történeti Tudományok Köréből* XXIV. köt. 6. sz.) széleskörű levéltári kutatások alapján világította meg a magyar kancelláriának a központosító törekvésekkel szemben folytatott öntudatos és rendszeres küzdelmeit és következetes ellenállását és e vonatkozásokban egészen új láttávlatokat sikerült a tudomány előtt feltárnia. Két essay-szerű akadémiai felolvasásával »Hajnik Imre és a magyar jogtörténet«, továbbá »Kolosváry Sándor levelező tag emlékezete« (1928—29), valamint a »Quadripartitum közjogi interpolációi« című tanulmányával (1931) tevőleges részt vett a M. Tud. Akadémia II. osztályának a felolvasó üléseken lezajló tudományos életében s ezenkívül is több kisebb-nagyobb cikkben, értekezésben foglalkozott a jogtörténetet érintő kérdések alapos és mélyreható taglalásával.

Különösen és nagy súllyal kell azonban tiszteletteljes ajánlásunk hathatós támasztékaul kiemelnünk »Bevezetés a magyar jog történetébe. Források története...« stb. című kitűnő munkájának második és lényegesen átdolgozott kiadását (1930; 440 l.), melyben az első kiadásnak önmagában is értékes anyagát egészen új fejezetek teszik gazdagabbá. A jogtörténeti oktatás eredményessége, a tudós utánnövekvés kialakítása szempontjából ez a munka megbecsülhetetlen kézikönyv és egy egész tanári és tudósi élet leszűrt tapasztalatainak értékes eredménye.

Hasonló hangsúlyozással hivatkozunk végül dr. Illés Józsefnek arra a revelatióként ható nagyszabású tanulmányára, mellyel a Magyar Jogászegyletben az elmúlt év őszén mint a magyar jogászvilág képviselője, Zsámboky Jánosnak, a Corpus Juris Hungarici törzskiadása szerkesztőjének emlékét ünnepelte. Önálló kutatásainak

eredményeként új láttávlatokat nyitott e munkájával a magyar jogtörténet tudományának és a magyar jog kodifikációjának Zsámbokyan testet öltött hősi korát aere pe-rennius örökítette meg.

Az Akadémia rendes tagjává való megválasztatás a levelező tagságban kifejeződő elismerésnek és tudományos értékelésnek megerősítése. Dr. Illés József erre a megerősítésre a tudományos munkássága révén a jogászközvélemény szemében érdemessé tette magát és mi alólírot-tak tisztelettel kérjük számára a tek. Akadémia részéről ennek az érdemességnek az elismerését.

Budapest, 1935. februárius hó 18-án.

Angyal Pál r. t.
 Finkey Ferenc r. t.
 Kolosváry Bálint r. t.
 Eckhart Ferenc r. t.
 v. Moór Gyula l. t.
 Tomcsányi Móric l. t.
 Balás Károly l. t.
 Kuncz Ödön l. t.
 Szladits Károly l. t.
 Tóth Lajos l. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

A II. osztály A) alosztályában üresedésben levő levelező tagsági helyek egyikére tisztelettel ajánljuk **Dr. BARABÁSI KUN JÓZSEF** debreceni egyetemi nyilv. rendes tanárt, államtudományi író-t.

Barabási Kun József több mint negyedszázad óta államtudományi és politikai, különösen parlamenti történelmi irodalmunknak komoly, buzgó, nagy munkaképességű és fáradhatatlan munkása.

Államtudományi irodalmunknak nagyérdemű nesztora, boldogult Concha Gyöző ig. és t. tag, volt másodelnökünk Barabási Kun Józsefet 1925-ben a következő indokok alapján ajánlotta megválasztásra:

»A parlamenti házszabályok című, 1909-ben megjelent 259 oldalas munkája a parlament működési módjának bonyolult jelenségeit átfogó, rendszerezni képes elmével

vizsgálja s útvesztőit megvilágítva, belőlük biztos kézzel vezet ki.

Nagy helyet szentel ebben a parlamenti eljárás kapcsolatának az állam egész kormányzásával és a gazdág irodalom, az angol és francia parlamentek eljárásáról szerzett személyes tapasztalatok segélyével tünteti fel az egyes parlamenti házszabályok összefüggését, az illető angol parlamentáris, az amerikai praesidentialis, a francia republicano-parlamentáris kormányzati rendszerrel, szóval a nemzet állami létének egészével.

Nemzet, nemzetiség. (1908. 172 lap.) E világot mozgató fogalom le nem zárt kontroverziája foglalkoztatja a fenti dolgozatában. A nagy bozótot, mely e fogalmak körül a tudomány, a publicisztika, a költészet dús hajtásából oly sűrűre nőtt, törekszik ritkítani. Teljes világirodalmi tájékozottsággal végzi e munkáját és különösen az egy államban együttélő nemzetiségek viszonyának meghatározásában jut megnyugtató eredményre.

Meghatározni a helyét az államtannak a tudomány világában, kimérni területét a rokon társadalmi tudományokkal szemben, meghatározni módszerét, teszi Kun József *Bevezetés a politikába* (1916. 187 lap) című művének egyik tárgyát, míg a másikat az államtani eszmetörténet foglalja le.

Teljes ismeretével azoknak az igényeknek, melyeket a természeti és szellemi tudomány, a norma- és valóság-tudományok, valamint bölcelet az igazság megismerése tekintetében a mult század vége óta támasztanak, határozott és erősen megokolt érveléssel foglal állást, úgy az angol szociologikus, valamint a német tudományban Mohl R. óta uralkodóvá lett iránnyal szemben, mely az államtant vagy a társadalomtudomány nagy egészébe, vagy a jogtudományba olvasztotta, vagy azt szétdarabolva végül merő szubjektív célszerűségi szabályok egészévé tette.

Ennek az álláspontjának támogatására szolgál az Arisztoteles politikájának szellemében kialakult államtan története, melyet munkájának második fele nyújt.

E főmunkái és a Budapesti Szemlében, a Jogállamban, a Magyar Figyelőben, a Magyar Jogi Szemlében megjelent 20-nál több értekezése Barabási Kun Józsefettől a bölceleti államtan és publicisztika lelkes, avatott, komoly bűvárának, állandó buzgó munkásának mutatják, akivel az Akadémia, meggyőződésem szerint, a maga céljaira aktív erőt szerez, sőt ilyet rendes keretein kívül álló helyzetében már szerzett is.«

Ez idő óta Barabási Kun József Akadémiánk Tisza István-Bizottságának megbízásából sajtó alá rendezte gróf Tisza Istvánnak Képviselőházi Beszédeit és pedig az 1888-tól 1914-ig mondott beszédeket.

Ezekből máris kikerült a sajtó alól két nagyterjedelmű kötet, I. 800 lap és II. 824 lap és pedig a nevezett egyetemi tanár által írt olyan bevezető és kísérő jegyzékkel, amelyek ezeket a köteteket a magyar parlamenti történetnek forrásmunkájává avatták.

Ennek a munkának másik három kötete kéziratban teljesen nyomdakész állapotban van és csak pénzügyi okokból nem kerülhetett ki eddig a sajtó alól.

Mindezek alapján Barabási Kun Józsefet, mint államtudományi irodalmunknak régi, kipróbált és kiváló művelőjét megválasztásra melegen ajánljuk.

Károlyi Árpád t. t.

Balogh Jenő r. t.

Polner Ödön r. t.

Erekly István r. t.

Tóth Lajos l. t.

A II. A) alosztályba *levelező* tagnak a legmelegebben ajánljuk **Dr. Báró BRANDENSTEIN BÉLA**-t, a budapesti kir. magyar Pázmány Péter-tudományegyetemen a filozófia nyilvános rendes tanárát.

Tudományos irodalmi munkásságát kivételesen korán, mindjárt két hatalmas német művel kezdte meg, amelyet a *Notgemeinschaft der deutschen Wissenschaft* érdeme-sített a kiadásra. E művekben a fiatal gondolkodó egy filozófiai rendszer alapjait kísérte meg lerakni. A *Grundlegung der Philosophie* I. kötetében (Niemeyer, Halle a. S. 1926. 600 l.) a tárgy legáltalánosabb vonásait jellemzi, majd a logikai tárgyat, a logikai alapelveket és kategóriákat vizsgálja nagy önállósággal s levonja e vizsgálat tudományelméleti következményeit. A mű másik kötete (u. o. 1927. 630 l.) a metafizika rendszerét építi ki redukív-regresszív módszerrel s az így nyert spekulatív eredményeket egybeveti a modern szaktudományok alapján nyert világgéppel. Az egész rendszer »Bölcséleti Alapvetés« (1935. 546 l.) címen most jelent meg. E művekben Brandenstein a részletekbe ható éles elemzőképességet meglepő szisztematikus készséggel párosítja: elméje a nagy szintézisre valóban alkalmasnak bizonyul. Mint rendszerszerkesztő, gondolatvilágának középpontjában a

metafizika áll, amelynek szerepét külön is nyomozza a mai kultúra válságában. (Korunk lelki válsága és a metafizika problémája. 1926.) A metafizika kérdéseiről azonban nem pusztán spekulatív alapon vizsgálódik, hanem iparkodik ezeket a modern természet- és szellemtudományok eredményeivel összhangba hozni. (A szerves élet metafizikája. 1929. 71 l. *Metaphysik des organischen Lebens*. Franke Buchhandlung, Habelschwerdt. 1930. 120 l.) »Történetfilozófiai reflexiók« című tanulmányában (1928. 61 l.) a történet metafizikájának egyes alapfogalmait törekszik tisztázni. »A cselekvés elméletéről« szóló értekezése, amelyet a M. Tud. Akadémiában mutatott be (Értekezések a Filoz. és Társadalomtudományok köréből. III. 8. 1929. 62 l.), a cselekvő szellemnek és a cselekvés kategóriáinak sok eredeti szempontban gazdag vizsgálata. »A teljes tudat« (1930. 50 l.) című tanulmánya az ember tudatvilágának szubtilis elemzése s a »tudatalatti«-nak alapjaiban működő tágabb körű, tisztán lelki, azaz nem fiziológiailag megkötött tudatosság kimutatása. Brandenstein gondolkodásának metafizikai irányából érthető, hogy Kjerkegaard, a nagy dán gondolkodó munkásságának és szellemi fejlődéstörténetének külön tanulmányt szentel. Nagy fogékonysággal mélyed bele az esztétika kérdéseibe is. Ilyen irányú elmékedéseinek gyümölcse »Művészetfilozófia« című könyve (1930. 378 l.), melyet Akadémiánk adott ki. »A modern német dráma« (1931. 60 l.) finom szellemtörténeti és kritikai kutatás eredménye.

E feltűnően nagyarányú és a külföldtől is elismert munkásság méltán szolgált arra, hogy Akadémiánk báró Brandenstein Bélát tagjai közé válassza.

Budapest, 1935. február 20.

Kornis Gyula ig. és r. t.
 Dékány István l. t.
 v. Moór Gyula l. t.
 Schütz Antal l. t.

✓ Tisztelettel ajánljuk Dr. HALASY-NAGY JÓZSEF-et, a pécsi Erzsébet-tudományegyetemen a filozófia nyilv. r. tanárát a M. Tud. Akadémia II. osztálya A) alosztályában megüresedett egyik *levelező* tagságra.

Halasy-Nagy József három évtizedre terjedő igen értékes és jelentékeny hatású irodalmi munkásságot fejtett ki a filozófia terén. Elsősorban a filozófia történetének

kiváló bűvára, aki a filozófia történetét nem a rég letűnt gondolatok pusztán lajstromozó archeológiájának fogja fel, hanem mint az emberi szellem kritikai magáraeszmélésének történetét: hogyan törekedett az emberi szellem magamagát megérteni? A történeti fejlődés szempontját állandóan egybekapcsolja a szisztematikus szemponttal, mindig megítélni és értékelni iparkodva azt, vajjon mi a maradandó, az időtől függetlenül érvényes az egyes filozófiai rendszerekben? Mennyiben jelent egy-egy rendszer haladást az előbbivel szemben? De emellett a kritikai-értékelő feladat mellett nem hanyagolja el a gondolatoknak a forrásokból való pontos történelmi-filológiai megállapítását és genetikus magyarázatát sem. Történeti munkái mintegy érzékeltetik, hogy a történetnek a filozófiában jelentősebb szerepe van, mint egyéb tudományokra nézve: a filozófia története magának a filozófiának szerves része.

Legkiválóbb, valóban monumentális műve a M. Tud. Akadémia támogatásával tavaly megjelent könyve: »Az anfik filozófia« (480 l.), amely eredeti, éleselméjű és mélyreható elemzéseivel, gondolat-történeti összehasonlításaival, újszerű összefüggések kimutatásával, az egész anyag fölött való szuverén uralkodásával egyik legszebb filozófiatörténeti mű. Termékeny munkássága egész sereg, a filozófia multjára vonatkozó monografiával ajándékozta meg irodalmunkat: *Pascal* Gondolatait még 1912-ben lefordítja és beható tanulmányt ír hozzá; *Taine* filozófiáját és műbölcséletét finom essayszerű könyvben elemzi (1923.), gondosan kutatva azt, vajjon mai eszmevilágunkban élhet-e még *Taine* intenzív életet? Lefordítja *Aristoteles* metafizikáját s róla értékes tanulmányt ír, amelyben állást foglal a modern *Aristoteles*-magyarázatok kérdésében; »Gondolkodók« (1926.), »Két filozófus« (1927.) c. munkáiban néhány klaszszikus filozófusnak fényes tollal megírt portraitját találjuk. A filozófia egész fejlődését is tárgyalja összefoglaló műve: »A filozófia története«. (1927.²)

Halasy-Nagy József azonban nemcsak a filozófia multjának kiváló bűvára, hanem rendszeres gondolkodó is, aki saját álláspontjának kimunkálására is állandóan törekszik. Tanúság erre »A fejlődés eszméje« (1929.), »Az igazság« (1930.) c. tanulmányainak komoly logikai súlya. »A mai filozófia főirányai« (1923.), »A modern gondolkodás« (1927.), »A filozófia nagy rendszerei« (1930.) c. könyveiben kivételes elemző és jellemző erővel világít rá a filozofálás lelki gyökereire, a filozófiai rendszerek belső struktúrájára és mélyebb logikai összefüggéseire. Munkáit

a gondolatok kristálytisza logikai fölépítése, belső átéltsége és a stílusnak ritka plasztikus ereje filozófiai irodalmunk legértékesebb termékei közé emelik.

Ezek a kiváló tulajdonságok már 1923-ban a t. II. osztályt arra indították, hogy Halasy-Nagy Józsefet tagjai közé válassza, azonban az Akadémia plénumának szavazata akkor még nem adta ehhez jóváhagyását. A lefolyt évtized alatt jelöltünk oly gazdag és kiemelkedő munkásságot fejtett ki, hogy kötelességünknek tartjuk újból való legmelegebb ajánlását.

Budapest, 1935. febr. 20.

Kornis Gyula ig. és r. t.
Finkey Ferenc r. t.
Dékány István l. t.
v. Moór Gyula l. t.
Schütz Antal l. t.
Kuncz Ödön l. t.

Alulírottak tisztelettel ajánljuk **Dr. ILLYEFALVY LAJOS** urat, a Budapest-székesfővárosi statisztikai hivatal igazgatóját, a tekintetes Akadémia II. A) osztályában üresedésben levő *levelező* tagsági helyek egyikére.

Dr. Illyefalvi Lajos 1881-ben született s 1907-ben bölcsészettudományi doktorátust szerzett. 1908-tól a székesfővárosi statisztikai hivatal alkalmazottja, majd ennek a hivatalnak 1924-től aligazgatója, 1926-tól pedig igazgatója. 1929. óta a Nemzetközi Statisztikai Intézet tagja. 1933-ban »a magyar statisztika és a statisztikai tudomány továbbfejlesztése terén szerzett érdemeinek elismerésül« a m. kir. kormányfőtanácsosi címmel tüntettetett ki. A szegeci m. kir. Ferenc József tudományegyetem jog- és államtudományi Karán — a Kar meghívása alapján — a közgazgatási statisztika köréből több év óta egy-egy féléven át kétórás kollégiumban előadásokat tartott. A Nemzetközi Statisztikai Intézet londoni ülésén, 1934-ben, azt a megtisztelő megbízást kapta, hogy a nagyvárosok statisztikai bizottságának állandó előadója legyen.

Nagy és érdemes munkásság az, melynek méltó elismerésül dr. Illyefalvi Lajosnak a tek. Akadémia tagjai közé való beválasztását javaslatba hozzuk.

A székesfővárosi statisztikai hivatal a magyar statisztikának alapítása óta egyik fellelvárára. Nehéz feladat előtt állott tehát dr. Illyefalvi Lajos akkor, mikor ennek a hiva-

talnak vezetését átvette. Illyefalvi hatalmas eredményekben bővelkedő s a magyar statisztikai tudománynak az ország határain is túlterjedőleg sok dicsőséget szerzett munkássága azonban azt bizonyítja, hogy ő megőrizte hivatalának tradícióit, mindig azok szellemében járt el s a rábízott feladatkörben a lehetőséghez képest igyekezett a statisztika hatáskörét és hatásfokát növelni.

Azoknak a nagyjelentőségű s immár jobbára meg is valósított célkitűzéseknek, melyek szemei előtt lebegtek, csupán vázlatos áttekintése is alkalmat ad dr. Illyefalvi Lajos nagy szervező talentumának, szelleme alkotó erejének és azoknak az eredményeknek kidomborítására, melyek az ő személyéhez fűződnek.

A világháború s a háborút követő idők nyomasztó eseményei a székesfővárosi statisztikai hivatal munkásságában is bizonyos eltolódásokat idéztek elő. Mikor azonban a gazdasági helyzet javulásával ismét lehetségessé vált az, hogy ez a hivatal tevékenységét teljes értékében a statisztikának áldozza s a szorosabb értelemben vett közigazgatási munkakörből kikapcsolódjék, a hivatal élén utóbb már dr. Illyefalvi Lajos páratlan lendülettel fogott hozzá, felettes hatóságainak megértő támogatásával, a statisztikai szolgálat újjászervezéséhez s ezen a téren oly eredményeket ért el, melyek révén statisztikai hivatala fennállása óta egyik legtermékenyebb korszakát éli.

Dr. Illyefalvi Lajos egész statisztikai s ezzel összefüggő tudományos és szervező munkásságának alapvető gondolata volt, hogy Csonka-Magyarország ráncszakadt szomorú korszakában a statisztikai kutatásnak különös kötelessége gazdaságtársadalmi életünknek mindazokat a területeit feltárni, melyek a statisztikai vizsgálódás számára egyáltalán hozzáférhetőek s ebben az elgondolásában azt a területet, mely a székesfővárosi statisztikai hivatal számára elhatárolódhatott, szinte bámulatos éleslátással kutatta át olyan mélyen szántó statisztikai felvételekkel, melyek példái számos vonatkozásban máris követőkre leltek. Hosszú sorozatban szervezett meg dr. Illyefalvi Lajos különleges statisztikai felvételeket a székesfőváros különböző társadalmi rétegeiről és hajtotta azokat immár több ízben is végre. Azok a munkálatok, melyek az iparosok, a kereskedők, a magántisztviselők, a kereskedelmi alkalmazottak, a közszolgálati alkalmazottak, a nyugdíjas köztisztviselők, az ügyvédek, orvosok és mérnökök, a főiskolai hallgatók, az albérlők és ágybérlők, a szellemi munkanélküliek, a munkásság s még egyéb társadalmi rétegek és csoportok

szociális és gazdasági viszonyait derítették fel, egyfelől egy gondolatokban kifogyhatatlan kitűnő statisztikus nagyszabású munkaprogramjának nevezetes állomásai, másrészt pedig a velük összefüggő publikációk a XX. század harmadik évtizedében élő Magyarország székesfővárosa viszonyainak keresztmetszetén keresztül szinte felbecsülhetetlen értékű forrásmunkák, melyekből eljövendő idők kutatói is szakadatlanul meríteni fognak.

Dr. Illyefalvi Lajos szerkesztésében 1926. óta jelenik meg Budapest Székesfőváros Statisztikai és Közigazgatási Évkönyve. Közel másfél-évtizedes szünetelés után ismét beillesztetett a kiadvány anyagába az u. n. közigazgatási jelentés, melyet hivatalos adatok, a törvényhatósági bizottság jegyzőkönyvei, ügyosztályi előterjesztések, a törvényhatósági bizottság közgyűlésein elhangzott beszédek s bizonyos részeiben a polgármesteri ügyosztály eredeti jelentés-anyaga alapján dr. Illyefalvi Lajos önt formába. Az Évkönyvben kerültek nyilvánosság elé azoknak a magyar statisztikában egészen úttörő feldolgozásoknak eredményei, melyeket dr. Illyefalvi Lajos az általános forgalmi adózásról, ill. ennek az adótehernek foglalkozás szerint való megoszlásáról, a kereseti adó fizetéséről, az írástudatlanokról, a munkásháztartásokról, stb. tett közzé s a vezetése alatt álló hivatalnak a m. kir. központi statisztikai hivattal való megértő együttműködése révén vált lehetségessé az, hogy pl. a magyar gyáripari és a külkereskedelmi statisztika gazdag adattárából legalább a székesfővárost illetőleg olyan nagybecsű és szintén kútfő jellegével bíró anyag kerüljön nyilvánosságra, mely egyébként a szélesebbkörű tudományos munkásság számára talán elvesztett volna. A közel jövőben jelennek meg azoknak a vizsgálatoknak eredményei, melyeket dr. Illyefalvi Lajos a székesfővárosi kórházakban ápoltakról s a székesfővárosban fizetett állami és községi adókról végzett. Az előbbi a fejletlen magyar morbiditási statisztikának lesz egyik erőssége, az utóbbi pedig a pénzügyi statisztikának méltán várt eseménye.

Különös elismeréssel kell megemlékeznünk arról, hogy dr. Illyefalvi Lajos 1926-ban ismét megindította a »Városi Szemlét«, s azt rövid idő alatt a magyar közigazgatási irodalom központjává építette ki. Ebben a folyóiratban a gazdag szemle-rovaton kívül a tudományosság legmagasabb követelményeinek megfelelő tanulmányok is egyre-másra megjelennek. Itt jelent meg pl. Ereky István t. tagtársunk kitűnő tanulmánya a »Jogi személyekről«, mely

1930-ban Akadémiánk Marczibányi mellékjutalmát nyerte el, valamint Zelovich Kornél jeles műve: »Budapest közteskedése«, mely 1932-ben a Chorin-jutalommal tüntette ki.

Ugyancsak 1926-ban újra megindította dr. Illyefalvi Lajos a Statisztikai Közleményeket s ezekből eddig 86 kötetet jelentetett meg. E kiadványok kutatási célja felöleli a székesfőváros anyagi és szellemi művelődésének majdnem egész területét. A »Közlemények« programjának körültekintő kidolgozása és sikeres végrehajtása dr. Illyefalvi Lajosnak hervadhatatlan érdeme. De az is, hogy a Városi Szemle és a Statisztikai Közlemények megindításával s az egyre nehezedő viszonyok mellett is folytatásával nagyszabású statisztikai irodalmat teremtett és amellet a hazai közigazgatási jogi és közigazgatástani tudomány fejlesztésére is lehetőséget nyújtott. Az általa szerkesztett folyóirat és közlemények nemcsak a statisztika és közigazgatás problémái iránt való érdeklődést gyujtották fel széles körökben, hanem teret nyujtottak arra is, hogy a tudományos munkába olyan jól megválasztott új tehetségek is bekapcsolódhassanak, akik egyébként esetleg elvesztek volna a hazai tudomány számára.

Dr. Illyefalvi Lajos most-kifejtettük munkássága a legnagyobb jelentőségű teljesítmények egyike, melyet a hazai statisztika fejlődése során eladdig feljegyezhetünk. De nagyértékűek a statisztika terjesztése érdekében kétszer megjelentetett statisztikai »zsebkönyvei«, valamint azok a szintén zsebkönyv-formátumban megjelent, de szellemesen megszerkesztett s 10.000-számra közkézen forgó kiadványai is, melyeket a kenyérkereső nőkről, Budapest székesfővárosnak a világháború után eltelt 10 esztendőjéről, a 60 éves Budapestről stb. publikált.

Az a nagyszabású és kivételes értékekben bővelkedő munkásság, melyről eddig beszámoltunk, azt hisszük, hogy kitűnően megvilágítja jelöltünk tudományos egyéniségét és érdemeit. Nem volna azonban teljes a róla nyujtott kép, ha meg nem említenők, hogy dr. Illyefalvi Lajos még statisztikai pályafutása kezdetén megírta a budapesti közoktatásügy állását a világháborút megelőző években, majd mikor a szorosabban vett közigazgatás körében eltöltött 10 év után ismét kizárólag statisztikai hivatásának élhetett, módszeresen megírt jelentős tanulmányban foglalta össze az 1925. évi épület- és lakásszámlálás eredményeit. Azok a tapasztalatok, melyeket ennek a tanulmányának végzése körül szerzett, tette lehetővé azt, hogy jelöltünk a főváros

épület- és lakásviszonyait 1930-ról már olyan modern fel-
fogásban s a társadalmi szempontok olyan elsőrendűen
figyelemre méltatásával hozta nyilvánosság elé, hogy ezzel
a munkájával egészen új iskolát nyitott meg a lakásstatisz-
tika művelésében. Említettük fentebb már dr. Illyefalvi
Lajos munkásságának méltatásánál azt a forrásművet, me-
lyet a munkások szociális és gazdasági viszonyairól ké-
szült művével alkotott meg. Ennek a nagy műnek testvér-
kötete a »Székesfőváros polgárainak szociális és gazdasági
viszonyai« c. mű már sajtó alatt van, rövid időn belül meg-
jelenik s elébe azért is felcsigázott érdeklődéssel tekin-
tünk, mert benne dr. Illyefalvi Lajos a székesfőváros pol-
gárságát illetőleg több, 100 évre visszamenő adatokat is
feldolgoztatott. De nagy várakozásokat fűzünk a székes-
főváros közgyűlésétől nyert annak a megbízatásának meg-
valósítása elé is, melynek tárgya a székesfőváros háborús
évekbeli közéletmezése történetének megírása.

Részletes indokolásunk alapján még egy ízben tiszte-
lettel ajánljuk s bocsátjuk a tek. Akadémia bölcs döntése
alá dr. Illyefalvi Lajosnak levelező taggá való válaszá-
tása ügyét.

Budapest, 1935. február 28-án.

Hegedüs Lóránt t. t.
Thirring Gusztáv r. t.
Bernát István r. t.
Erekly István r. t.
Heller Farkas r. t.
Kovács Alajos l. t.
Laky Dezső l. t.
Navratil Ákos l. t.

A M. Tud. Akadémia II. osztályának A) alosztályában
megüresedett *levelező*-tagsági helyek egyikére, alulírottak
mély tisztelettel ajánljuk megválasztásra **Dr. MARTON**
✓ **GÉZÁ**-t, a debreceni Tisza István egyetem nyilv. rendes
tanárát és a római jog tudományának egyik legkiválóbb
hazai képviselőjét.

Dr. Marton Géza immár 28-ik éve tölti be a római
jog tanszékét. Professzuráját 1907-ben, a máramarosszi-
geti jogakadémián kezdte meg, még oly időben, amikor
a jogakadémiai katedra a tudományos életre szóló el-
hivatottságnak bizonyosságául és a tudományos selectiónak
elismert és megbecsült eszközeül tekintetett. Abban a rend-

kívül széles ismeretkörben, melyet a római jog nevének nevezünk, dr. Marton Géza párizsi tanulmányai során szerzett benyomásaihoz híven: a francia iskolának a követője. Szemléletében a római jog elsősorban a mai civiliztikának szoros értelemben vett anyajoga, mely átütőerejű alapteeleivel az egyes nemzetek magánjogi intézményrendszerében maig is élő valóság és nem pusztá történelmi, vagy éppen archeológiai stúdium. Előadásában is ekként a mának életével tudja a remekjog tanításait összefogni és ez a magyarázata annak a nagy tudományos sikernek is, melyet »A római magánjog elemeinek tan-könyve« című és több kiadásban megjelent munkájával arathatott.

Tudományos irodalmi tevékenysége igen széleskörű, de a római joggal való legszorosabb érintkezés minden dolgozatánál az alapot és egyúttal a keretet is adja. Különös elismeréssel kell kiemelnünk »A *jurtum mint delictum privatum*. Debrecen, 1911.« című, 366 oldalnyi terjedelmű nagy monográfiáját, mely római jogi irodalmunk legkiválóbb termékei közé tartozik és a kártérítés elvi alapjai körül végzett igen érdemes kutatásait. Idevágó munkái közül a következőkre hívjuk fel a tek. Akadémia figyelmét: »*Felelősség a custodiáért*« (1924); »*Verschuldensprincip-Verursachungsprincip*« (München, 1926); »*Veszélyes üzem*« (1931); »*Bonus paterfamilias*« (1931); »*A subjektív és objektív felelősségi elv küzdelme a francia judikatúrában*« (1931); »*Kísérletek a laikus jogérzet ki-puhatolására a tárgyi felelősség kérdéseiben*« (1932); »*Automobilbaleseti felelősség*« (1932); »*Az objektív felelősség elve a Magánjogi Törvénykönyv javaslatában*« (1933); »*Objektív felelősség és jogbiztosság*« (1933); »*Büntetés és kártérítés*« (1933).

A vagyoni elleni delictumok, különösen a lopás, a lopott és rabolt dolgok elbirtoklásának kérdése a »*De effusis et deiectis*« actio kötötték le a továbbiakban tudományos érdeklődését, valamint a felső oktatásügyi politika számos vonatkozású kérdése. (»*Az egyetemi jogtanítás Európa jobb államaiban.*« Budapest, 1926; »*Jogtanításunk reformja*«, 1928; »*Magánjogtanításunk kérdéséhez*«, 1924.)

Kiseb és szétszórtan megjelent cikkeitől eltekintve, ajánlásunk megtételénél az a szempont is vezetett, hogy a mai status szerint Akadémiánkon nem képviselt római jog tudománya számára: dr. Marton Géza kiváló munkáerejét és tudását leköthessük és biztosíthassuk.

Mély tisztelettel kérjük mindezek alapján a tek. Osz-

tályt, hogy ajánlásunk elfogadásával *dr. Marton Gézát* a tek. Akadémia plenuma előtt levelező tagként leendő megválasztásra jelölni méltóztassék.

Budapest, 1935. február 19.

Angyal Pál r. t.
 Finkey Ferenc r. t.
 Kolosváry Bálint r. t.
 Illés József l. t.
 v. Moór Gyula l. t.
 Navratil Ákos l. t.
 Tomcsányi Móric l. t.
 Kuncz Ödön l. t.
 Szladits Károly l. t.

A II. osztály A) alosztályában megüresedett egyik levelező tagságra tisztelettel ajánljuk **SURÁNYI-UNGER TIVADAR** szegedi egyetemi ny. r. tanárt.

Tudományos munkásságát behatóbban méltattuk, midőn 1932-ben első ízben ajánlottuk őt az Akadémiába. Első ajánlásunkban rámutattunk arra, hogy »A gazdaságpolitika tudományos alapkérdései« című munkájában széleskörű tudással fejtegeti e bonyolult problémát, melynek gyökerei mélyen belenyulnak a gazdaságbölcselet talajába. A közgazdaság és a bölcselet határkérdései állanak általában érdeklődésének középpontjában. Ezeknek és a közgazdasági világnézet kialakulása menetének van szentelve »Philosophie in der Volkswirtschaftslehre« című, Jénában megjelent két kötetes nagy munkája is, mely bölcseleti alapjaiban világítja meg a közgazdaságtan kialakulását. A közgazdasági elméletek legújabb fejlődési irányairól szóló munkája »Die Entwicklung der Volkswirtschaftslehre im ersten Viertel des 20. Jahrhunderts« című, ugyancsak Jénában jelent meg és 1931-ben angol átdolgozásban látott napvilágot. Ugyanez évben »Geschichte der Wirtschaftsphilosophie« című munkáját adta ki Berlinben, melyet a »Geschichte der Philosophie in Längsschnitten« című sorozat szerkesztőjének felszólítására írt.

E munkák bővebb méltatását már 1932. évi ajánlásunk tartalmazza, mely nagyszámú értekezései közül is a fontosabbakat felsorolja.

Surányi-Unger azóta is szorgalmasan dolgozik. A Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistikban közzétett cikkein kívül ismét egy nagyobb német munkával lépett

elő 1933-ban »Weltwirtschaftspolitik im Entstehen« címen. A közületi szükségletek beható elemzését nyújtja e munka a szerző sajátos nézőpontjából szemlélve, mely a különböző államcélok szerint csoportosítja e szükségleteket. Surányi-Unger e könyvében is az a széleskörű tudás bontakozik ki, melyet a szerző nemcsak a szakkörökben megszokott mértéket is felülhaladó olvasottságával, valamint tudományos elmélyedésével szerzett, hanem erősen rányomja bélyegét e munkára a látókörnek az a kiszélesedése is, mely szerzőjének majdnem az egész művelt világot felölelő utazásainak az eredménye. A művelt világ közületi szükségleteiben megnyilatkozó közös vonásokat és irányzatokat igyekszik a szerző — a közületi szükségletek bölcséleti távlatain kívül — e munkában megragadni és a világgazdasági politika keletkezése szempontjából értékelni. E munka is azt mutatja, hogy szerzőjének határozott kutatási iránya van, melynek eredményeit igyekszik munkáiban kiérlelni.

Mindezek alapján abban a meggyőződésben vagyunk, hogy Surányi-Unger teljes mértékben méltó arra, hogy Akadémiánk tagsággal tüntesse ki őt, kiben, mint eddigi fáradságtalan tevékenysége mutatja, szorgalmas munkást fog nyerni.

Budapest, 1935. február 25-én.

Heller Farkas r. t.
Kovács Alajos l. t.
v. Moór Gyula l. t.
Laky Dezső l. t.
Navratil Ákos l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Alulírottak tisztelettel ajánlják a II. osztály B) alosztályában megüriült *rendes* tagsági helyre **PILCH JENŐ** ny. m. kir. ezredest, Akadémiánknak 1918. óta levelező tagját s a Hadtörténelmi Bizottságnak 1927. óta előadóját.

Pilch Jenő évtizedekkel ezelőtt választotta szakmájául az akkor még nagyon elhanyagolt magyar hadtörténelmet s ezen a téren kifejtett működése elismeréseként már 1911-ben a Hadtörténelmi Bizottság segédtagjává lőn megválasztva.

1914-ben — tehát még mielőtt levelező taggá választotta volna — őt bízta meg az Akadémia a Hadtörténelmi Közlemények szerkesztésével s ezt az állást, igen nehéz körülmények között 1923-ig töltötte be.

Pilch Jenő, hadtörténetírói művoltában, nem járt ki-taposott nyomokon, hanem minden munkájában olyan részleteket igyekezett — önálló és széleskörű forráskutatások alapján — megvilágítani, amelyeket az előttejárt kutatók és feldolgozók vagy mellőztek, vagy pedig tévesen bíráltak meg. Egyik legfőbb törekvése az volt, hogy a magyar katona sokszor támadott becsületét megvédje s a világ minden táján kitüntetett vitézségét megismertesse a mai nemzedékkel.

Ilyen irányú munkásságából kiemeljük a következő, már levelező taggá történt megválasztása után írott műveit:

1. »A világháború története« című, 1926-ban megjelent munkában a »Hadiesemények« című részt.

2. Horthy Miklós kormányzó 1928-ban írott 408 oldalas életrajzát.

3. A »Vereckétől napjainkig« című öt kötetes munkában a »Magyarország szerepe a világháborúban és az 1918-i forradalomban« című fejezeteket. (1929.)

4. Ugyanebben az évben megírta a cs. és kír. 32. gyalogezred történetében az 1741-től 1914-ig terjedő részt. (101 lap.)

5. A »Hadifogoly magyarok története« című két kötetes mű számára megírta a bevezető részt, továbbá a »Magyar hadifoglyok Középázsiaiában« és az »Ausztria-Magyarország hadifogolygyámolítása« című fejezeteket. (1931.)

6. »A magyar katona.« »Vitézségünk ezer éve« című két kötetes munka számára ő írta a török hódoltság koráról és az 1848—49-i szabadságharcról szóló részt. (1933.)

Ezenkívül levelező taggá történt megválasztása óta 10 kisebb-nagyobb dolgozata jelent meg a Hadtörténelmi Közleményekben; 1920—21-ben pedig a »Magyar Mars« című katonai folyóiratot is szerkesztette.

Kérjük a tekintetes Akadémiát, hogy Pilch Jenő ezredes rendes taggá való megválasztásával a magyar hadtörténetírás kiváló derék munkását megjutalmazni méltóztassék.

Budapest, 1935. februárius 28.

József főherceg ig. és t. t.,
a Hadtörténelmi Bizottság elnöke.
Gyalóky Jenő l. t.

Tóth Zoltán l. t.
Markó Árpád l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

Alulírottak a Magyar Tudományos Akadémia II. osztályának B) alosztályába *levelező* tagul **Dr. BALLA ANTAL**-t ajánljuk.

Dr. Balla Antal (szül. 1886. április 26.) történetíró és publicista, aki 1922. óta a Pesti Hírlap belső munkatársa.

Mint író és műfordító, már régebben figyelmet keltett és újkortörténelmi tárgyú nagyobb munkái a legolvasottabbak közé tartoznak.

Fontosabb munkái:

1. A liberalizmus történelme, gazdasági és politikai tanításai. (Budapest, 1926. Légrády-kiadás.) Eredeti kutatások alapján mutatja ki a szabadelvűség eredetét és vezeti le két forrásból: a természetjogi iskola tanításaiból és az angol puritánizmus politikai elveiből.

2. Az utolsó száz év története, amely a Magyar Szemle-Társaság kiadásában jelent meg.

3. A legújabb kor világtörténete. (II. kiadás, Budapest, 1932. Egyetemi nyomda.) Ebben a nagy munkájában az 1781-től mostanig terjedő korszak rengeteg diplomáciai aktáját és irodalmát dolgozta fel nálunk először; mint hiányt pótló mű, nagy népszerűsége tett szert.

4. Balla szerkesztésében jelent meg »A magyar országgyűlés története 1867—1927« című nagy mű, amelyben ő írta meg a forradalmak és az összeomlás történetét.

5. A legújabb kor gazdaságtörténete. Ez »A legújabb kor világtörténetének« kiegészítő része. Szintén úttörő munka. Az óriási szakirodalom alapos ismeretével készült és nagy statisztikai anyagon felépült mű. (Egyetemi nyomda-kiadás.)

6. II. Rákóczi Ferenc élete. Nem önállóan megjelent munka, hanem a Rákóczi-émlékkönyvnek, amelyet Lukinich Imre szerkesztett, a legnagyobb terjedelmű és egyik legfontosabb tanulmánya. Jól megírt irodalmi alkotás, amely igen alkalmas a Rákóczi-kultusz ébrentartására. Pártszempontokból teljesen mentesen méltatja a fejedelem nagyságát és érdemeit.

Említést érdemelnek Balla műfordításai. Lefordította

franciából Le Bon tömeglélektanát és átdolgozta Durkheim szociológiai módszertanát. Mind a kettő több kiadást ért. A tömeglélektanat valósággal Balla ültette át a magyar tudományos életbe gondos műfordításával és ebből a tárgykörből való tanulmányaival. Átdolgozta angolból Henry Ford-nak, a világhírű amerikai gyárosnak önéletrajzát. Ford gazdasági elvei szinte új irányt és iskolát jelentenek. (A könyv az utolsó tíz esztendő legnépszerűbb magyar könyveinek egyike.)

Balla Antal ezenkívül számos történelmi tárgyú cikket és tanulmányt írt napilapokba és folyóiratokba. A Pesti Hírlapba komoly kritikákat írt az elmúlt tíz esztendő folyamán megjelent összes jelentékenyebb magyar történelmi művekről. Jó néhány száz olyan történelmi tárgyú cikket is írt, amelyekkel a történelmet népszerűsítette. Ezek is mind kisebb-nagyobb önálló tanulmányok. Érdemes még kiemelniünk gazdaságtörténelmi cikkeit, amelyek a Közgazdasági Enciklopédiában jelentek meg.

Ajánlják:

Nagy Miklós l. t.
Hegedüs Lóránt t. t.

✓ **Dr. HARASZTI EMIL**, az egyetemes zenetörténet magántanára a budapesti egyetemen (szül. 1885), a magyar zene történetének és az általános zenetörténet magyar vonatkozású problémáinak külföldön is méltányolt tudósa és művelője. Zeneszerzési tanulmányaival egyidejűen történeti, irodalmi és művészettörténeti stúdiumokkal foglalkozott, majd külföldön zenetörténeti előadásokat hallgatott. Tíz évet meghaladó időt töltött külföldön s ez alatt alkalmá nyílt a zenetudomány legkiválóbb mestereinek oldala mellett dolgozni. 1914-ben a Nemzeti Zenede tanára, 1917-ben a Nemzeti Múzeum zenei osztályának szervezésével bízott meg, 1920-ban kineveztetett a Nemzeti Zenede igazgatójának, melynek élén Kern Auréllal együtt 1928-ig állott, mikor nyugalomba ment. Azóta túlnyomórészt külföldön dolgozik, ahol tudományos kutatásai mellett előadásaival és dolgozataival is nagy szolgálatot tesz a magyar ügynek.

Haraszi elsőnek kezdte meg a magyar történet kútfoiben és forrásaiban rejlő gazdag zenetörténeti adattömeg kiaknázását és feldolgozását. Kutatásaiból kiderül, hogy

a magyar zene szerves része a nyugati művészet történetének, mellyel állandóan kölcsönhatásban él.

Munkásságának jelentős része az Akadémia II. osztályában és a Magyar Történelmi Társulatban került bemutatásra. Számos dolgozata idegen folyóiratokban láttott napvilágot, ezért a külföldi szaktudomány ismeri és felhasználja őket. Az Akadémiában olvasta fel Bakfark Bálintról, a Zápolyaiak erdélyi lantosáról írt dolgozatát, mely a *Revue musicologique*-ban jelent meg (1929) és részlet Bakfark első tabulatúrájának készülő kritikai kiadásához írt bevezetéséből. Ugyancsak az Akadémiában ismertette Mária királyné magyar tánca című dolgozatát, mely egykorú források adatai alapján II. Lajos özvegyének zenei arcképét rajzolja meg és több tévedést igazít helyre. (*Revue musicologique*, 1930.) Szintén az Akadémiában mutatta be Báthory Zsigmond udvarának olasz zenekultúráját tárgyaló munkáját, melyből eddig három fejezet jelent meg francia nyelven. Az erdélyi magyar kultúra szempontjából is jelentős dolgozat Laurencie grófnak, a francia zenetudományi társulat elnökének felajánlott nemzetközi *Mélanges* jelent meg. Haraszi megtalálta Kleinheinz Ferenc, Beethoven bizalmasának, a Brunswick grófnök zenemeszterének három ismeretlen kéziratot kompozícióját, melyeket szerzőjük József nádornak ajánlott. Stíluskritikai megvilágítás és temetikus elemzés mellett a magyar napoleoni korszak művelődéstörténeti rajzát is adja, mögötte a mozgató politikai eseményekkel. (Budapesti Szemle és *Revue musicale*, 1932.) Az Esterházyak szerepére új adatokat, ismeretlen forrásokat talált Bécsben. E dolgozatából eddig csak egy töredék jelent meg. (*Revue musicale*, 1933.) A Történelmi Társulatban számolt be a verbunkosról a napoleoni századfordulón. Ebbe a témakörbe vág két dolgozata: *Hungarian Military dances in the XVIII-th century and also under the Georges*, a cambridgei zenetörténeti kongresszuson előadása az angliai magyar verbunkos anyagról és *A magyar katona a francia művészetben Napoleon és a restauráció alatt*, mely a francia-magyar verbunkos anyagot tárgyalja.

Az Akadémia kiadásában jelent meg Wagner Richárd és Magyarország c. munkája. A Történelmi Társulatban olvasta fel *A magyar zene történeti emlékeinek kiadása* című tervezetét. *Hangutánzás és jelentésváltozás az egyetemes és magyar hangszer-történetben* című kötete magyarul és németül (1926) jelent meg, mely külföldön is feltűnést keltett. *Magyar Huszárok Elzászban* című dolgozata Harst Celes-

tin clavecin darabjairól az örökösödési háború idején, — a Magyar Könyvszemlében, jelent meg. A liégei zenetörténeti kongresszuson előadást tartott a cigányzene és magyar zene viszonyáról, kimutatva, hogy cigányelmélet és parasztelmélet egyaránt zsákutcába visz, a magyar dallam hosszas fejlődés eredménye és ezért több egymásra rakodott, egyforma ható erejű rétegből áll, melynek vizsgálatánál ugyanolyan történeti módszert kell alkalmaznunk, mint amilyent Toivo Hapaanen helsinki professzor használt a szintén összetett finn dallam elemzésében. (Lásd a kongresszus jelentését.) Egyéb dolgozatai: A faji elem Grieg zenéjében, Budapesti Szemle, 1911. A vezérmotívum problémája, Budapest, 1924. és Revue musicale 1925. Megírta a zenei formák és műfajok történetét, mely nyelvünkön az egyetlen ilyenmű munka; Hubay Jenő életrajzát Berzeviczy Albert előszavával. Bartók Béla művészetével több magyar és francia nyelvű dolgozatban foglalkozott behatóan. Jean Laborde és a magyar zene című dolgozatában (Budapest, 1925; Páris, 1935.) a XVIII. század egyik legfontosabb kútfőjének a magyar zenéről szóló fejezetét ismerteti, melyben először jelent meg nyomtatásban a Pannóniás ének két első versszaka. (1780.) Nagyszámban megjelent egyéb művei közül csak hármat említünk meg. Barokk zene és kuruc nóta című dolgozata kimutatja, hogy Rákóczi és a kuruc vezérek csak ihletői voltak a kuruc nótának, de nem álltak kapcsolatban a népi kuruc zenével. Rákóczi udvari zenéje idegen volt, a kuruc zene egykorú, részben későbbi, részben korábbi dallamcsírákból a Rákóczira következő korok alkotása s a dallamcsírákban számos nemzetiségi nótát is találunk. Ezt a dolgozatát kiegészíti a Rákóczi- emlékkönyvben megjelent dolgozata: Rákóczi Ferenc a zenében, mely feldolgozza a Rákóczival kapcsolatos összes zenei problémákat, így a Rákóczi-induló és nóta történetét is, valamint Rákóczi hatását a XIX. század elején a külföldi zenés színpadra.

Legfontosabb műve La Musique Hongrois című munkája (eddig az első kötet jelent meg), mely Pirro André, a Sorbonne professzorának szerkesztésében megjelenő sorozat egyik kötete. A háború óta első eset, hogy magyar tudósnak francia kiadó enged teret. Haraszi könyve az első tudományos magyar zenetörténeti összefoglalás, nemcsak francia, de magyar nyelven is. Szerző eredeti kutatásainak eredménye, mely számos új adattal gazdagította ismereteinket, ahol pedig régibb eredményeket vesz át, mindenütt felülvizsgálja és kiegészíti. A munka nagy fel-

tűnést keltett, a legkiválóbb specialisták írtak róla nagy elismeréssel, méltatva szigorúan tudományos módszerét, jártasságát a nyugati és keleti problémákban és objektív tiszta ítéletét. Olvasva Masson (Sorbonne), Closson (Bruxelles), Schwerké (Chicago), Subira (Madrid), Karl Nef (Basel), Laurencie (Párizs) írásait, Charles van der Borrennek, a brüsszeli egyetem kiváló zenetörténeti professzorának bírálatából közöljük az alábbi részt, mely Haraszi történeti módszeréről szól.

Tout ce que l'on peut dire sur la musique hongroise depuis ses origines jusqu' à la brillante époque contemporaine est exposé là avec une clarté, une objectivité et une impartialité que l'on ne saurait trop louer. Pas un instant ce musicographe hongrois ne succombe à la tentation de vanter, au-delà de ce qu'il le doit, les produits du génie de sa nation. Il y a là, pour ses lecteurs une première raison de lui faire crédit. Un second motif de confiance réside dans le fait d'une documentation abondante et précise, ordonnée avec un soin et une intelligence hors de pair... Sa monographie hongroise est un exemple frappant de ce dont est capable un savant qui sait coordonner les faits entre eux et par là-même, leur faire parler le langage pittoresque de la vie... L'histoire de la musique hongroise est chose très complexe. Il s'y mêle tellement d'éléments d'ordre ethnique, historique, religieux et sociologique, que la lecture du livre de M. Haraszi s'impose véritablement pour que l'on se fasse des idées justes à ce sujet. *C'est le grand mérite de l'auteur d'avoir débrouillé, avec une méthode scientifique rigoureuse et une grande simplicité de style, toutes ses questions... sous une forme aussi synthétique.* (Revue Musicale Belge; 1933; 29 février p. 14—15.)

Mindezek alapján Haraszi Emilt a II. osztályba *levező* tagnak a legmelegebben ajánljuk.

Angyal Dávid r. t.
Gombos F. Albin l. t.

RÉVÉSZ IMRÉ-t, a debreceni Tisza István tudományegyetem hittudományi karán az egyháztörténet nyilvános tanárát alulírottak melegen ajánlják a II. osztály B) alosztályába *levező* tagul.

Révész Imre 1889-ben született. Tanulmányait a kolozsvári ref. teológián, illetve a Ferenc József-Tudomány-

egyetemen végezte, hol filozófiai doktori oklevelet szerzett és mint E. Doumergue tanítványa, Montauban-ban fejezte be. 1912—1920-ig a kolozsvári teológiai akadémián az egyháztörténelem tanára, 1920—1930-ig a politikai viszonyok következtében Erdélyt elhagyni kényszerülván, debreceni református lelkész — mint ilyen szerzett magántanári képesítést —, 1930. óta pedig az egyháztörténelem nyilvános rendes tanára.

Révész Imre oly családból származván, amelyben a teológia, illetőleg egyháztörténet tudomány művelése hagyományként öröklődött apáról-fiúra, bár lelkési pályáján széleskörű és igen nagy terjedelmű irodalmi működés kifejtését is kötelességének érezte, kezdettől fogva az újkori magyar egyháztörténet problémáival foglalkozott a legszívesebben. E körbe tartozó legfontosabb munkái a következők: *A tudományos egyháztörténetírás* (1913. 148 l.), az egyháztörténet módszerének ismeretelméleti alapvetése és fejlődésének történeti áttekintése; *Dévay Biró Mátvás tanításai* (1915. 183 l.), tanulmány a magyar protestáns teológiai gondolkodás kezdeteiből; *Révész Imre élete* (1926. 251 l.), a pátens körüli küzdelmeknek és e küzdelmek vezéregyénisége életének vonzóan, eleven tollaal megírt jellemzése; *A magyarországi protestánsizmus történelme* (1925. 74 l. a Hóman Bálint által szerkesztett Magyar Történettudomány Kézikönyvében. *Krisztus és Antikrisztus* (Ozori Imre és műve) (1928. 33 l.), *Kálvin legelső magyar támadója. Bucer Márton és a magyar reformáció* (1933. 29 l.), *A debrecen-egervölgyi hitvallás és a Tridentinum* (1934. 45 l.) a legfőbb tanulmányai a XVI. századi egyházi és szellemi élet történetére vonatkozólag. A Burdach finoman elemző módszerével készült, imént megjelent dolgozata is: »*A kálvinista Róma*« (1934. 34 l.) egész újkori egyház- és művelődéstörténelmünkben jártas és szép eredményekkel kutató, kutatásait pedig művészi formában megörökítő történetírónak bizonyítja.

Nincs terünk felemlíteni folyóiratokban, gyűjteményes munkákban megjelent értekezéseit, pl. »*A magyar történetírás új útjai*«-ban kiadott tanulmányát s épen csak említve, hogy Révész a külföldi tudományosság előtt is megbecsült kutató, akinek értekezései német, angol, francia szaklapokban is napvilágot látnak (pl. *La Hongrie dans la littérature des réfugiés huguenots*, a *Bulletin de la Société de l'Histoire du Protestantisme Français* 1932. évf.-ban), külön ki kell emelnünk a Századokban és a Protestáns Szemlében megjelent rendkívül alapos kritikáit.

Ezek a bírálatok széles körökben ismeretessé tették nevét és a példaadó elfogulatlanság, a tudománytól a felekezeti szempontok érvényesülését távoltartó objektív szakember hírnevét szerezték meg számára.

Révész Imre eddig is kifejtett gazdag és nagyhatású irodalmi munkásságával valóban méltán rászolgált, hogy Akadémiánk tagjai közé válassza.

Károlyi Árpád t. t.
 Szentpétery Imre r. t.
 Eckhart Ferenc r. t.
 Hajnal István l. t.
 Mályusz Elemér l. t.

A II. osztály B) alosztályába *levelező* tagnak a legmelegebben ajánljuk **Dr. SIKLÓSSY LÁSZLÓ**-t, országgyűlési tanácsost, az Országgyűlési Gyorsiroda főnökét, a kiváló művészet- és sporttörténészt.

Siklóssy 1912-ben megalapította A Gyűjtő (le Collectionneur) című folyóiratot, azidőben az egyetlen állami támogatást nem kérő művészi folyóiratot. Ennek mindvégig szerkesztője volt. A lapnak a The Studióra emlékeztető külön számai minden valamire való külföldi könyvtárba eljutottak. Különösen vonatkozik ez az *Exlibris Magyarországon és Külföldön* című vaskos és díszes kötetre, mely francia és angol szöveget is tartalmaz. Bevezető cikke Siklóssy francia tanulmánya a régi és modern magyar könyvjegyekről. 1910-ben jelent meg a Numizmatikai Közlönyben és különlenyomatokban *A Modern Magyar Éremművészet és Művelő (1817—1910)* című munkája, mely a későbbi kutatásnak is forrásul szolgált. Hasonló tárgyú az ugyanazon évben Bruxellesben francia nyelven megjelent füzete: *L'Évolution de la Médaille moderne Hongroise*. 1916-ban szerkesztette, kiadta, részben írta a *Háború és Művészet* című (*Der Weltkrieg in der Kunst*) című munkát, amely egyike a legszebb háborus könyveknek. 1917-ben *Kuny Domokos, egy budai keramikus a XVIII. században* című magyar-német nyelvű könyvével az ipartörténelemnek egy olyan problémáját oldotta meg, amelyen legkiválóbb szakembereink évtizedeken át hiába törték fejüket. Kuny-nak, akinek létezését is tagadták, művei ma már ott vannak a múzeumokban s a Budapest, I, Krisztina-körút 111. sz. csarnokban dombormű hirdeti emlékét. E könyvvel a magyar keramika külföldi kapcsol-

latai is érthetőkké váltak. Ugyanekkor még egy kötetet szerkesztett, kiadott és részben írt a *Magyar Keramika Története, Holics, Tata, Stomja* címmel. 1918-ban nyomban az összeomlás után agitációt kezdett a bécsi császári gyűjteményekben levő magyar műkincsek visszaszerzése iránt. Ennek szolgálatára írta meg *Műkincseink Vándorútja Bécsbe* című, 1919. elején megjelent könyvét, amely jó szolgálatokat tett mindenkinek, aki ezzel a kérdéssel foglalkozott. Siklóssy kezdeményező érdemét az 1933-ban *A Bécsi Gyűjteményekből Magyarországnak Jutott Tárgyak Kiállítása a Magyar Nemzeti Múzeumban* című hivatalos katalógus első oldalán ismeri el. 1920—22. közt jelent meg *A Régi Budapest Erkölce* című három kötetes műve, egy eddig még feldolgozatlan témakörrel. E könyvnek nemcsak kutatók, de egyes jeles történeti regényírók is jó hasznát vették. 1927-ben *Gyorskocsin Erdélyben* című kultúrtörténeti dolgozatgyűjteményét Kolozsvárt adták ki. Tartalma: eredeti kutatások. *Svábhegy* című kötete (1929.) eredeti kutatások alapján színes részletet nyújt Budapest történetéből. Budapestnek zöldbeterjeszkedéséről ez az első ilyen munka.

Siklóssy legnagyobb műve: *A Magyar Sport Ezeréve I—III.* (1927—1929.) E három hatalmas kötetel megalapította a magyar sporttörténelmet. Siklóssyig az általános felfogás az volt, hogy a magyar sport egészen új, idegen import, amelynek multja legfeljebb a mult század közepének tornájáig vihető vissza. Ezzel szemben Siklóssy a sportot folyamatosan állítja be művelődésünk történetébe, amely nem lehet — és nem is volt — teljes, amíg a sportot és testnevelést, mint indítékot figyelembe nem vette. Erre érdekes külön példával is szolgált egy 1933-ban megjelent füzetével, melynek címe: *Árpádházi királynő atletikai versenye 1263-ban*, amely a magyar irodalomtörténelem és *Niebelungkutatás* szempontjából is figyelemreméltó. A Magyar Tudományos Akadémiát különösen érdekelheti, hogy történetírásunk Siklóssyig nem foglalkozott *Széchenyivel, mint testnevelővel* és mint olyannal, aki egész életén át küzdött a napjainkban diadalra jutott angol rendszerű sportéletért. Siklóssy elsőként domborította ki ezt a modern életben vezető fontosságúnak elismert szempontot. Siklóssy kimutatja, hogy sportmult dolgában mi mindjárt az angolok után következünk. Ez a művelődéstörténeti megállapítása a ma uralkodó és folyton terjedő felfogás szerint rangemelését biztosít művelődésünknek s gyakorlatilag is hasznosítható. Ennek szentelte Sik-

lóssy Sporttörténelmének második vaskos kötetét, amelynek címe Széchenyi, Wesselényi és még egy nemzedék. E kötetet Siklóssy (l. 190. l.) a Magyar Tudományos Akadémiának ajánlotta.

1930-ban jelent meg Siklóssy másik nagy munkája: *Hogyan Épült Budapest? A Fővárosi Közmunkák Tanácsa Története*. Siklóssy ebben levéltári adatok alapján adja Budapest építészeti és városrendezési fejlődéstörténetét. E könyvet ellentétben ama rendszerrel, amely ismert kliséket unosuntalan lenyomat, teljesen eredeti képanyag, ebben a magyar városfényképészet inkunábulái díszítik. Siklóssynak ezenkívül több kisebb-nagyobb könyve, füzetje és rengeteg cikke jelent meg. Ezek közül különösen figyelmet érdemel a *Budapesti Szemlében* 1928-ban megjelent dolgozata: *A Magyar Simplicissimus szerzője*. Ezt Siklóssy megnevezi. Ez is olyan probléma volt, amelyen számosan hiába törték fejüket. Siklóssy a Pesti Hirlapban az *angol-magyar kapcsolatok* multjáról és jelenéről számos cikket írt, Londonnal állandó összeköttetést tart fenn és a békerevizióra irányuló angol barátság sikeres előmozdítója. Siklóssy magyar közgyűjteményeknek, különösen a *Magyar Nemzeti Múzeumnak* és a parlament múzeumának külföldről számos becses ajándékot szerzett. Az Országgyűlési Gyorsirodában nyilvánosságtörténeti múzeumot alapított.

Gerevich Tibor r. t.
Madzsar Imre l. t.

Alulírottak a II. osztály B) alosztályába *levelező* tagul ajánljuk a legmelegebben **Dr. TOMPA FERENC**-et, a Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti osztályának őrét s a Pázmány Péter-Tudományegyetem magántanárát.

Tompa Ferenc a külföldi kutatók ítélete szerint az őskori régészet legkiválóbb művelője Magyarországon, akit oly nagyra értékelnek, hogy a legközelebbi nemzetközi praehistoriai kongresszus főtitkárává és a következőnek elnökévé választották, illetve személték ki. Nem kisebb megtisztelés ennél az sem, hogy a Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland és a Society of Antiquaries of London tiszteleti tagjául választották. Levelező tagja ezenkívül az Archäologisches Institut des Deutschen Reiches-, a királyi Belgrádi Régészeti Társulat- s a Wiener Praehistorische Gesellschaftnak.

Hírnevét elsősorban a »Die Bandkeramik in Ungarn—A szalagdíszes agyagművesség kultúrája Magyarországon« című művével (Budapest, 1929.) alapozta meg, amelyben a honi újabb kőkor régészeti hagyatékának kultúrköreit dolgozta ki, megállapítva időrendjüket, történelmi szerepüket s a szomszéd országok kultúráival való összefüggésüket. A legújabb tudományos irodalom — így O. Menghin, H. Schmidt, Nils Åberg művei — már Tompa könyve alapján tárgyalják Középeurópa csiszolt kőkorszakát s a kritika egyhangúan alapvetőnek ítélte. Másik átfogó jelentőségű műve »Zwanzig Jahre Urgeschichtsforschung in Ungarn« címen most jelenik Frankfurtban, a Németbirodalmi Régészeti Intézet kiadásában. A magyarhoni prae-historiára vonatkozólag ez az első igazi rendszerezése a bámulatosan gazdag és sokrétű leletanyagnak, még pedig első sorban saját önálló kutatása nyomán. Kiemelendő benne a nagy történelmi fontosságú hazai bronzkor fejlődéstörténeti és kronológiai osztályozása, amely még sokkal nagyobb elismerésre számíthat, mint a szerzőnek a neolith terén elért eredményei.

Számos rövidebb tájékoztató összefoglalása is van Tompának a honi őskor problémáiról, de a részletkutatásból is kivette a maga részét. A leletanyag feldolgozását s értékesítését illetőleg a »Velemszentvid bronzöntő ipara« (Orsz. M. Rég. Társ. II. évk.), »A neolithikum Bodrogkeresztúron« (Arch. Ért. 1928.), »Az angyalföldi kincslelet« (Arch. Ért. 1928.), »Felsőzsvárdi aranylelet« (u. o.), »Horgospusztai aranylelet« (u. o.), »Ásatás Sátoraljaújhelyen« (Arch. Ért. 1930.), »Ásatás Bodrogkeresztúron« (u. o.), »Ásatás a hatvani Strázahegyen« (Arch. Ért. 1934.), »Über einige Denkmäler der prähistorischen Kunst in Ungarn« (Jahrb. der prähist. und ethnol. Kunst, 1928.) című dolgozatai emelendők ki. A Seger-émlékkönyvben (1934.) s a mecklenburgi herceg gyűjteményének katalógusában (New-York, 1934.) írt cikkei is figyelemreméltók.

Gerevich Tibor r. t.

Heinlein István l. t.

Alföldi András l. t.

Nagy Lajos l. t.

A II. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

A Magyar Tudományos Akadémia II. osztálya külső tagjának ajánljuk **Msgr. GIOVANNI MERCATI** pápai prelátust, a Biblioteca Apostolica Vaticana prefektusát. Msgr. Mercati több mint négy évtizede foglalkozik egyetemes egyháztörténeti kutatásokkal, különös tekintettel a keleti kereszténység történetére. Előbb a milanoi Ambrosiana, 1904. óta pedig a Vaticana könyvtárosa volt. Amidőn a mostani pápa a könyvtár vezetésétől visszalépett, XV. Benedek pápa Msgr. Mercatit 1920-ban a vatikáni könyvtár prefektusává nevezte ki. Az ő vezetése alatt történt a könyvtár korszerű átszervezése és nagyterjedelmű kibővítése is.

Nagszámú folyóiratban megjelent értekezése mellett a következő fontosabb műveit kívánjuk megemlíteni: 1. Note di letteratura biblica cristiana antica, Roma, 1901; 2. Antiche reliquie liturgiche ambrosiane e romane, con un *excursus* sui frammenti-dogmatici ariani del Mai, Roma, 1902; 3. Varia sacra, fasc. I.: 1. Anonymi Chiliastae in Matthaemum fragmenta, 2. Piccoli supplementi agli scritti dei Dottori Cappadoci e di s. Cirillo Alessandrino, Roma, 1903; 4. Varia sacra, fasc. II.: 1. Un frammento delle Ipotiposi di Clemente Alessandrino, 2. Paralipomena Ambrosiana con alcuni appunti sulle benedizioni del cereo pasquale, Roma, 1904; 5. Opuscoli inediti del beato card. Giuseppe Tommasi, Roma, 1905; 6. Se la versione dall'ebraico del codice Veneto greco VII sia di Simone Atumano arcivescovo di Tebe. Ricerca storica, Roma, 1916; 7. Notizie varie di antica letteratura medica e di bibliografia, Roma, 1917; 8. Per la cronologia della vita e degli scritti di Niccolò Perotti arcivescovo di Siponto, Roma, 1925; 9. Scritti d'Isidoro il cardinale Ruteno e codici a lui appartenuti che si conservano nella Biblioteca Vaticana, Roma, 1926.

Msgr. Mercati tagja számos pápai és külföldi tudományos társulatnak, 1930. óta külső tagja a Szent István Akadémiának is.

Hodinka Antal r. t.
Szentpétery Imre r. t.
Gerevich Tibor r. t.
Eckhart Ferenc r. t.
Holub József l. t.

A III. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

Báró KORÁNYI SÁNDOR-t, a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetemen a belorvostan ny. r. tanárát tiszteleti tagságra ajánljuk. Korányi évtizedek óta elsőrendű, a külföldön is jól ismert és nagyrebecsült kiválósága a magyar orvostudománynak. Felfedezéseivel, mélyen-szántó műveivel helyet biztosított nevének az orvostudomány történetében, s a külföld elismerésétől övezve, a belorvostan képviselőinek legelsői közé emelkedett.

Pályáját mint az élettan művelője kezdte. Talán ebből érthető, hogy orvostudományi irodalmi működésén mint főjellemvonás leginkább a biológiai gondolkodás vonul végig. Nagy elméleti látóköréről tanuskodik a század elején megjelent, egy német tudóssal együtt szerkesztett műve: »A fizikális kémia és az orvostudomány«. Ezen az alapon dolgozta ki az orvosi kyroskopiát, vagyis a kóros veseváladék fagyáspontcsökkenésének vizsgálatát, amivel új alapot teremtett a vesebetegségek diagnosztikájának.

Életének főműve a modern vesepathologia és -therapia megalkotása; ezen a téren ő ma is a legnagyobb tekintélyek egyike. Tanítványai közreműködésével évek során számos dolgozatban világította meg az ép és kóros veseműködés minden viszonyát, az elméleti alapoktól a gyógyítás gyakorlati kérdéseig. Úttörő munkájának eredményeit 1929-ben egy nagyobb, magyar és német nyelven megjelent munkában foglalta össze. De Korányi tudományos munkássága nem szorítkozik a belorvostannak erre az egy fejezetére, hanem szétágazik annak csaknem valamennyi területére. Külön könyvet írt az idegrendszeri diagnosztikáról, új, bevált módszert dolgozott ki a fehérvérűség gyógyítására, értékes dolgozatokat közölt a szív működés szabálytalanságairól, az influenzás fertőzések kórtanáról és gyógyításáról. Nagyértékűek a tuberkulózisra vonatkozó dolgozatai és előadásai. Sokat kutatott és írt a belső elválasztások fejezete terén és azok az irányelvek, amelyeket 1913-ban a londoni belorvostani kongresszuson mint a kérdés referense fejtett ki, az endokrinológia újabb fejlődése folyamán mind beigazolódtak. Négykötetes »Belorvostani előadásai« magas színvonalúak és a »Diagnostische Irrtümer« című német gyűjtőmunkába (1922., II. kiadás) írt dolgozata odakünn is nagy elismerésben részesült.

De a német nyelven is közzétett, önálló kutatásairól beszámoló művein kívül nagyra kell értékelnünk azokat a nagyszámú, csak magyar nyelven, orvosi folyóiratainkban közölt cikkeit, amelyekben a magyar orvosok okulására kritikai ismertetésekben világítja meg az orvostudomány egyes újabb, fontosabb kérdéseit. Külön kell kiemelniünk 1934-ben megjelent, magasszínvonalú előadását a konstitúció kérdéséről orvosi vonatkozásaiban, mely a maga teljes gazdagságában tárja elénk az ő nagy átfogó tudását és áttekintését a biológia, kórtan és gyakorlati orvostan minden területén.

Korányi Sándort minden túlzás nélkül a magyar orvostudomány legkiválóbb képviselőjének nevezhetjük. A sok jól megérdemelt belföldi és külföldi kitüntetés után méltányos, hogy Akadémiánk is megadja neki a tiszteleti tagsággal az elismerés koszorúját. Díszére fog válni Akadémiánknak, ha neve ott szerepel a tiszteleti tagok között.

Budapest, 1935. február hó 13-án.

Lenhossék Mihály ig. és t. t.

Gr. Teleki Pál t. t.

Horváth Géza t. t.

Preisz Hugó r. t.

Schaffer Károly r. t.

Buday Kálmán r. t.

Verebély Tibor l. t.

Győry Tibor l. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

HOOR-TEMPIS MÓRIC dr.-t, Akadémiánk levelező tagját *rendes* tagnak ajánljuk a III. A) alosztályba.

Akadémiánk Hoor-Tempis Móricot 1902-ben választotta levelező tagjává. Az azóta elmúlt 32 év folyamán a kísérleti elektrofizika és elméleti és gyakorlati elektrotechnika, az energiagazdaságtan és közüzemi gazdálkodás terén egyaránt eredményes munkát végzett; kutató és tervező munkájának eredményét ismertető dolgozataiban a szaktudományt értékes új eredményekkel gazdagította. A dielektromos testekre vonatkozóan Akadémiánk Természet- tudományi Bizottságának támogatásával az 1895—1905-ig terjedő időben végzett kísérleti sorozatokat.

Mint első állapította meg, hogy a dielektromos együtt-ható csak szűk határok és igen kis igénybevételek mellett tekinthető állandónak, míg növekvő igénybevételekkel változik, úgy hogy a dielektromos indukciónak és a polarizáló elektromotoros erőnek összefüggését ábrázoló görbék a mágnesi indukció görbékhöz hasonlítanak. A dielektromos rétegeket lépésről-lépésre lassú menetben, majd pedig nagyobb frekvenciaszámmal ciklikusan változó elektromos erőknek alávetve kimutatta, hogy a dielektrikumok fajlagos hysteresis munkája a dielektromos indukciónak exponenciális függvénye.

E vizsgálatok, melyeknek eredményeit a Magyar Tudományos Akadémia III. osztálya elé terjesztette, a technikai kondenzátorok szerkesztésére és gyártására és kábelek készítésére egészen új útmutatással szolgáltak.

A gépi kultúrára áttért államok gazdasági tevékenységének fenntartására évenként szükséges mechanikai munka mennyiségére és az elektromos energiatermelés hatásaira vonatkozó első tanulmányait 1912-ben tette közzé. Az 1921—1935. években a lakosonkénti és munkásonkénti géphányadok, továbbá a gazdasági tevékenységben termelt munkaintegrálok és ezekből számított munkahányadok fejlődési irányzatára és gazdasági jelentőségére vonatkozó számos tanulmányait tette közzé.

E rendszeres kutatásaival és a levezetett eredményekkel új tudománynak, az energiagazdaságtannak felépítésében alapvető munkát végzett. 1908. óta mint önállóan működő tervező mérnök, az elektromos energiát termelő és szétosztó műveket tervezve, az elméleti és kísérleti módszereket szigorú következetességgel az erőművek ellenőrzésében alkalmazva, úgy hazánkban, mint külföldön az elektromos energiagazdálkodást előbbre vitte.

A század elején érvényesülő általános felfogással szemben — mely a gőzturbina térfoglalása után az olcsón termelő nagy korszerű kalorikus erőművekben a nagy vízierőművek versenytársát látta — tervdolgozataiban és irodalmi működésében azt a véleményt vallotta és érvényesítette, hogy a nagy korszerű gőzerőművekkel való együttműködés lehetősége, a nagy, de változó vízhozamú, kis esésű vízierők hasznosítását nagyban elősegíti.

Az olcsó elektromos energiával való ellátásnak nagy városfejlesztő és iparfejlesztő szerepét felismerve, 1902. óta szüntelen tevékenységet fejt ki Magyarország villamosításának és a magyar városok közüzemi politikájának ér-

dekében és megteremtette a városok és erőműveket építő vállalatok egészséges kooperációjának formáját.

Tudományos és gyakorlati tevékenységével az elektrofizikát, gyakorlati elektrotechnikát, energiagazdaságtant és üzemtant új eredményekkel gazdagította és belföldön, valamint külföldön a magyar tudományt és ipart lelkesen szorgálta.

Irodalmi munkáinak jegyzéke ötvennél több tételt tartalmaz.

Bláthy Ottó Titusz t. t.

Gróf Teleki Pál t. t.

Ilosvay Lajos t. t.

Tangl Károly r. t.

A. III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

SZENT-GYÖRGYI ALBERT-et, a szegedi egyetemen a biokémia ny. r. tanárát a III. osztály A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Ezzel ismételjük 1931. évi tiszteletteljes ajánlatunkat, abban a meggyőződésben, hogy a tek. Akadémia méltányolni fogja Szent-Györgyinek azóta kifejtett tudományos működését és nemzetközi vonatkozásban is számottevő sikereit.

Szent-Györgyi életrajzát és irodalmi tevékenységét első ajánlásunkban kimerítően ismertettük. Erre való hivatkozással ezeknek újabb felsorolását mellőzzük és csak azóta kifejtett tudományos munkásságáról számolunk be.

Az utóbbi években Szent-Györgyi kutatásainak súlypontja a vitaminok felé terelődött és e téren olyan kiváló sikereket ért el, hogy a külföldi folyóiratokban lépten nyomon az általa elért eredményekre hivatkoznak.

Az elmúlt évtizedben a biokémikusok kutatási tevékenysége főleg a vitaminok körül mozgott, azonban — tekintettel arra, hogy senkinek sem sikerült vitamint tiszta állapotban elkülöníteni — hiányzott a valóban exact tudományos megállapítása ezen vegyület-csoportnak.

Szent-Györgyi nagy érdeme, hogy a C vitamint először kis mennyiségben a mellékveséből különítette el, majd rájött arra, hogy ez az érdekes vegyület a zöldpaprikában nagyobb mennyiségben fordul elő. Utasításai

alapján nagymennyiségű zöldpaprika feldolgozásával sikerült több kg. tiszta C vitamint kristályos formában előállítani.

Az igazi tudós önzetlenségével nagyobb mennyiségű tiszta preparátumot bocsátott több külföldi kutató rendelkezésére, ez által szorgos kutató munka indult meg e téren és több száz közleményben hivatkoznak Szent-Györgyi felismerésére.

A C vitaminnak nemcsak képletét és szerkezetét sikerült megállapítani, hanem egy külföldi gyár már szintetikusán is előállítja e vegyületet, ami a biokémiában páratlan sikernek nevezhető.

Az elmondottak alapján tisztelettel ajánljuk, hogy dr. Szent-Györgyi Albert urat a tek. Akadémia tagjai közé beválasztani és hatalmas munkáerejét a maga számára is biztosítani méltóztassék.

Szarvasy Imre r. t.
Bláthy Ottó Titusz t. t.
Zechmeister László l. t.

A III. osztály A) alosztályában üresedésben levő egyik *leveléző* tagságra alulírottak tisztelettel javaslatba hozzuk **WÄLDER GYULÁ-t**, a József Nádor-Műegyetem ókori építész tanszékének nyilv. rendes tanárát.

Wälder Gyula 1884. február 25-én született Szombathelyen. Gimnáziumi tanulmányainak elvégzése után 1901-ben a kir. József-Műegyetem építész osztályára iratkozott be és 1905-ben építész oklevelet szerzett. Műegyetemi hallgató korában terveivel kétszer nyerte el a Műegyetem Hauszmann-díját.

1906-ban a Képzőművészeti Tanács ösztöndíjával Itáliában egy éven át főképen az antik építészet emlékeivel foglalkozott. Később mint műegyetemi tanársegéd, majd adjunktus, a szünidőkben legtöbbször Itáliába utazott a pompejii ásatások, etrusk sírok, szicíliai dórtelepek tanulmányozására.

1908-ban római-pompeji motívumok egyéni értelmezésével készített patika-terve elnyerte a Magyar Mérnök-és Építész Egylet Ybl-érmét. Ez a terv fordította feléje az ókori építészet akkori tanárának, Nagy Virgilnek figyelmét, aki tanársegédjének hívta.

A világháború előtt ismételt pályázatokon kétszer nyerte el az első díjat a pozsonyi nyugatmagyarországi

múzeum pályázatán és megbízást is kapott. Ekkor fordult figyelme a nyugatmagyarországi barokk műemlékek felé és érlelődött meg benne az elhatározás, hogy ezeknek tanulmányozása alapján kialakítsa a magyar barokkot. Első nagyobb ilyen irányú épülete a beszercebányai régi kamaraház helyén épült erdőigazgatósági palota volt. Az ily irányú fejlődését előmozdította az is, hogy háborús szolgálatra, mint az ottani hídfőparancsnokság magasépítési osztályának vezetője, Pozsonyba vonult be.

1917-ben megbízást kapott a pozsonyi Erzsébet-egyetem megtervezésére. Ugyanabban az évben alakult meg a »pozsonyi műemlékszerű állami épületeket helyreállító bizottság«, amelynek előadója és építésze Wäldner Gyula lett. Ekkor vette föl a pozsonyi prímási nyári palota és az Aspremont-palota épületeit, a herceg Sulkovszky-, a gróf Nyári- és gróf Lamberg-palotákat, a pozsonyi jezsuita rendházat, a Corpus Christi házat és több egyéb barokk házat és palotát.

Gróf Klebelsberg biztatására foglalkozott a nagyszombati egyetemi templommal és elkészítette annak fölvételeit. Levéltári kutatások alapján megírta ennek a templomnak építési történetét és azt több felolvasás keretében ismertette. Levéltári kutatásai a XVII. század magyar barokk építési történetéhez sok új adatot és megállapítást eredményeztek.

1919-ben a pesti egyetemi templom felmérését végezte.

A proletárdiktatúra bukása után a fővárosi közmunkatanács városrendezési osztályának vezetője lett.

Ebbeli minőségében 1921-ben osztálytanácsos lett, 1922-ben pedig megkapta a miniszteri tanácsosi címet és jelleget.

1923-ban a Műegyetem Tanácsának előterjesztésére a kir. József-Műegyetem ókori építési tanszékére ny. r. tanárnak neveztetett ki. Ettől kezdve mindig erőteljesebben és öntudatosabban törekedett a barokk magyar változatának kialakítására és ekkor már számos tanítványa megkövetője dolgozik ezen cél irányában. Jelentősebb ilyen irányú alkotásai: a miskolci zenepalota és hangversenyterem, a szófiai követség háza, a komáromi polgári iskola stb.

Közben gróf Klebelsberg ajánlására Egerbe hívják. Itt építi ki a Klebelsberg-teret a polgári leány- és fiúiskolával, valamint a pénzügyi palotával, fölépíti a városi Koronaszállót, a siketnéma intézetet, a különböző iskolákat, postát stb. és restaurálja a Lyceum épületét.

Ezekkel a munkáival párhuzamosan számos felvételt készített Eger város műemlékeiről.

Főtörékvése, Eger város XVIII. századbeli jellegének megőrzése, teljes mértékben sikerült is. Működése olyan nagy hatással volt Eger építészetére, hogy az összes odaváló építészek és a kis házakban még a kőműves-mesterek is utánozzák. Legalább százra tehető azoknak a házaknak a száma, amelyeknél az utánzók a Wälder által használt motívumokat és színezést alkalmazták.

1925-ben bízta meg a cisztercita-rend budai épületének megtervezésével. Ebből az épületsoportból eddig csak a gimnázium épülete készült el, amely az ország egyik legszebb középiskolája. Az épület elkészültekor a II. osztályú érdemkereszttel tüntették ki.

Szeged fejlesztésében a polgári tanárképző gyakorlóiskola tervezésével vett részt.

A Corvin-rend alapításakor a Corvin-koszorút kapta.

Az utóbbi években mindinkább a magyar népies motívumok fölhasználásával, színes interieurök alakításával igyekszik barokkos irányát gazdagítani és nemzeti irányban haladni.

Wälder Gyula nagyszabású működését jellemzik a következő adatok. Különböző köz- és magánépületekre kiírt pályázatokon nyert 20 I. díjat, 4 II. díjat és 2 III. díjat, 6 esetben tervét megvették.

Főlépített 3 templomot, 2 kultúrházat, 13 középületet, 11 iskolát, 7 bérházat, 3 kórházat, illetőleg szanatóriumot, 3 szállodát, 13 családi házat és villát, 11 gyári és mérnöki épületet, 15 emléktáblát és síremléket, 8 épületet restaurált s ezenkívül 25 eddig még végrehajtásra nem került épület tervét készítette el.

Wälder Gyula tagja: a fővárosi közmunkatanácsnak, a képzőművészeti és irodalmi tanácsnak, az országos középítési tanácsnak, a műemlékek országos bizottságának. Választmányi tagja a Képzőművészeti Társulatnak és az Iparművészeti Társulatnak. Két évig elnöke volt a Képzőművészek Országos Egyesületének.

Vas-vármegye törvényhatóságának választott örökös tagja. Elnöke volt a Magyar Mérnök- és Építész Egylet építési szakosztályának. Jelenleg elnöke a Magyar Mérnök- és Építész Egyletnek.

Irodalmi munkássága számos kisebb cikken kívül: A nagyszombati templom története. A görög és római építészet alaktana. Vas-vármegye műemlékei. Hauszmann Alajos (Emlékbeszéd).

Különböző szakegyesületekben tartott felolvasásai: Családi házak. Régi görög városok. Régi római városok. Ostia colonia romana. Magyarországi jezsuita templomok a XVII. században. Pozsony barokk műemlékei. Nagyszombat barokk műemlékei. Eger város barokk emlékei. A görög és római építészeti formák a történelmileg helyes megvilágításban.

Wälder Gyulának a föntebbieken csupán nagy vonásokban ismertetett jelentős működése nyilván érdemessé teszi őt arra, hogy a tek. Akadémia levelező tagjainak sorába válassza.

Megválasztásával, nézetünk szerint, a kiváló műépítésznek Möller István tagtársunknak elhunytával megüresedett helyre ugyanazt a tudományágot kiváló eredménnyel művelő s valóban méltó utódot kapunk.

Budapest, 1935. február 18-án.

Rados Gusztáv r. t.
Zelovich Kornél r. t.
Pogány Béla r. t.
Hülft Dezső l. t.
Varga József l. t.
Mihailich Győző l. t.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Dr. KENYERES BALÁZS-t, a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetem ny. r. tanárát *rendes* tagul ajánljuk a III. osztály B) alosztályába. Kenyeres Balázs, akit Akadémiánk 1918. évben választott levelező tagjaul, azóta is megszakítás nélkül folytatta nagyértékű tudományos munkásságát. Székfoglaló előadásán kívül, amelyet: »A törvényszéki orvostan feladatai és teljesíthetőségük feltételei« címen tartott, egyebek között saját tapasztalatai alapján 12 terjedelmes közleményben foglalkozott a büntetendő cselekmények tárgyi bizonyítékaival, részletes utasítást adva azok felkeresésére és összehasonlító értékesítésére. 1926-ban a Budapesti Kir. Orvosegyesület igazgató-tanácsának felkérésére az Orvosegyesületben megtartotta a Balassa-émlék-előadást és megkapta a Társulat emlékermét. 1925—1926-ban megjelent újabb tapasztalatainak és a tudomány haladásának értékesítésével nagyon értékes Törvényszéki

Orvostanának két kötetes, 140 ábrával díszített II. kiadása, amelyet 1927-ben a Budapesti kir. Orvosegyesület a Ballassa-díjjal és elismerő oklevéllel jutalmazott. 1929-ben résztvett a boroszlói egyetem által rendezett magyar tudós héten s ott: »Irrtümer in der gerichtlichen Medizin« címen előadást tartott. Ebből az alkalomból a Schlesische Gesellschaft für Vaterl. Kultur levelező tagjává választotta. 1928-ban a Rockefeller-alapítvány által kiadott »Methods and Problems« című gyűjtőmunkában részletesen ismertette a vezetése alatt álló törvényszéki orvostani intézet szervezetét, berendezését, működését s a törvényszéki orvostannak magyarországi helyzetét. Az utóbbi kérdéssel részletesen foglalkozott a Budapesten 1926-ban megtartott tudományközi kongresszus kiadmányában is.

Ezen munkássága mellett sűrűen jelentek meg a törvényszéki orvostan különböző fejezeteit érintő közleményei bel- és külföldi jogi- és orvosi szaklapokban. Egyebek között ismételten írt az orvosok szakértői működéséről, ismertette jogi szaklapokban azt a véleményét, amelyet az igazságügyi miniszter felszólítására a vércsoport-vizsgálatok eredményeinek bírói értékesítése tárgyában az Igazságügyi Orvosi Tanács elé terjesztett. Újabb közleményei közül külön kiemelését érdemel a Zangger zürichi tanár emlékkönyvében 1934-ben: »Obductionsverfahren bei der gerichtlich-medizinischen Untersuchung der Leichen Neugeborener« címen megjelent közleménye, amelyben újszülött holttestek boncolására egészen különleges, az eddig használt eljárás hibáit kiküszöbölő eljárását írta le; továbbá 1934-ben: »Szemelvények egy meg nem írt naplóból« címen tartott előadása, amelyben saját élete folyásának leírásával kapcsolatosan ecseteli szakmája küzdelmeit, nehézségeit és eredményeit.

Ha a fennebbiekhöz hozzávesszük dr. Kenyeres Baláznak, aki a jelen tanévben a Pázmány Péter-egyetem rektora, azokat az előadásait és beszédeit, amelyeket az egyetemi ifjúság vezetésének és nevelésének érdekében ismételten tartott, azt a rektori székfoglaló beszédet, amelyben a magyarság értékét, a 300 éves egyetem jelentőségét és jövődöbéli kötelességeit lelkesítő szavakkal vázolta, végül még azokat a közleményeket is, amelyekben tanítványai a budapesti törvényszéki orvostani intézetben folytatott munkásságuk eredményeit az Orvosi Hetilap szerkesztője által külön erre a célra nyitott rovatban ismertették: akkor egy hosszú életre kiterjedő állandó, szünetet nem ismerő, eredményekben gazdag olyan tudományos mun-

kásság domborodik ki, amellyel ő kiérdemelte Akadémiánk legmesszebbmenő elismerését és azt a legnagyobb jutalmat, amelyet módunkban áll neki megadni. A fennebbiek alapján Kenyeres Balázs rendes taggá választását a legmelegebben ajánljuk.

Budapest, 1935. február 11.

Buday Kálmán r. t.
Lenhossék Mihály ig. és t. t.
Preisz Hugó r. t.
Schaffer Károly r. t.

Dr. VEREBÉLY TIBOR urat, a Magyar Tudományos Akadémiának 1922. óta levelező tagját rendes tagnak ajánljuk. Nevezett a jelzett időponttól fogva napjainkig rendkívül termékeny szaktudományos és filozófiai, illetve társadalmi kérdésekre vonatkozó működést fejtett ki, melynek csúcspontja az általa az Akadémiának tavaly ősszel bemutatott »Sebészklínikai előadások« című négy kötetes sebészi tankönyve, melyben Verebélýnek szakmabeli kiválósága igen előnyösen domborodik ki. Mert Verebélý, Tibor ebben a hatalmas összefoglaló munkában szakmájának minden ágazatát teljesen uraló szakembernek tűnik fel ritka didaktikai képesség kíséretében, úgy, hogy ez a könyv a magyar sebészetnek hosszú időre szóló mesteri összefoglalását jelenti. Ezen négy kötetes nagy munkán kívül még két monografiája említendő, az egyik a törzs helyi érzéstelenítésének, a másik az izületek syphilisének önálló formában való feldolgozása. Vannak azután Verebélýnek még összefoglaló monografikus dolgozatai, melyek a lép sebészetével, az alkat sebészi jelentőségével, a szemüreg sebészetével, a tápcsatorna sülyedésével, az álizületek kór-tanával, az olyanannyira aktuális praecarcinosis fogalmával és végül a csontdaganatokkal foglalkoznak; befejezésül Verebélýnek ritka általános képzettségét eláruló filozófiai és szociológiai kérdésekről írt dolgozatai említendőek, mint pl. orvostudomány és babona, az új magyar orvosgeneráció, az orvostudomány krízise, az orvos a társadalomban, a kuruzslás, divat és egészség. Hogyha ehhez a felette változatos irodalmi munkássághoz még hozzávesszük azt, hogy Verebélý 1926. óta az Igazságügyi Orvosi Tanács elnöke, majd 1934-ben az Országos Orvosszövetségnek és a budapesti kir. Orvosegyletnek elnöke lett: úgy előttünk van egy kivételesen termékeny, sokoldalú és nagyarányú

munkásság, melynek koronáját a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagsága jelentené. Erre ajánljuk a legmegebben

Budapest, 1935. február hó 11-én.

Schaffer Károly r. t.
Lenhossék Mihály ig. és t. t.

Hozzájárulnak:

Preisz Hugó r. t.
Buday Kálmán r. t.

ZIMMERMANN ÁGOSTON egyetemi ny. r. tanárt, Akadémiánknak 1922. óta levelező tagját *rendes* tagnak ajánljuk. Zimmermann már 40 éve fejt ki ernyedetlen szorgalommal értékes kutató munkásságot az összehasonlító anatómia, szövettan és fejlődéstan terén. Dolgozatai a legkülönbözőbb tárgyakat ölelik fel és szerzőjüket mint pontos, megbízható s emellett a részletkutatásban is általánosabb szempontokat szem előtt tartó bűvárt állítják elénk. Nagyobb arányú vizsgálatokat végzett az erek méreteiről, különös tekintettel a konstitúciós anatómiára. A szívizomzat ingervezető-rendszeréről folytatott beható összehasonlító kutatásairól Akadémiánkban székfoglaló előadásában számolt be. Munkásságának egyik területe az izomzat comparatív anatómiája, itt az egyes izmok homológiáinak megállapítása lebegett mint végcél szeme előtt. Nagyérdekűek a belső elválasztású mirigyek szövetfejlődésére és a haladó korral beálló változásaira vonatkozó vizsgálatai. »A háziyúl természetrajza« című jeles munkája anatómiai részében csaknem egyedül önálló vizsgálatain alapul. Említést érdemelnek még a Skene-féle járatokról, az Eustach-kürt kitüremkedéseiről, a Vesalius-féle incsontokról szóló dolgozatai. Jórészt az ő érdeméül tudandó be a vezetése alatt álló intézetben folyó élénk tudományos tevékenység, melyet az intézetből kikerült számos dolgozat bizonyít. Ha még megemlítjük kitűnő tankönyveit, számos ismeretterjesztő, a tudomány népszerűsítését célzó cikkét, végül a hazai természettudományi mozgalmakban való buzgó részvételét, eléggé jellemeztük azokat a kiváló

tudományos érdemeket, amelyek méltóvá teszik ajánlottunkat a rendes tagságra.

Budapest, 1935. február hó 15-én.

Lenhossék Mihály ig. és t. t.

Horváth Géza t. t.

Preisz Hugó r. t.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. PRINZ GYULÁ-t, a pécsi m. kir. Erzsébet-tudományegyetemen a földrajz nyilv. r. tanárát 1934-ben *levelező* tagnak ajánlottuk a M. Tud. Akadémia III. osztályának B) alosztályába. Ezen ajánlásunkat ezennel megismételjük.

Életrajzi adatait, tudományos munkásságának bizonyítékait, melyeket az 1934. évi »Tagajánlások« című füzet közölt, most nem soroljuk fel és nem méltatjuk újra. Csak azt kívánjuk még hozzátenni, hogy Prinz Gyula az elmúlt esztendőben egész erejét »Magyarország Földrajza«-nak megírására és szerkesztésére fordította, amely mű az Egyetemi Nyomda kiadásában, a Hóman-Szekfű Magyarország Története folytatásaként fog megjelenni. Prinz Gyula írja ezen munka oroszlanrészét. Társszerzői Cholnoky Jenő és gr. Teleki Pál. Az első, hazánk fizikai földrajzát tárgyaló kötetnek Prinz Gyula által írott része sajtóra készen áll. Ezenkívül még egy tanulmánya jelent meg az év folyamán a »Magyar vásárhelyek«-ről a Földrajzi Közleményekben. (4—6. sz.)

Véleményünk Prinz Gyula tudományos munkásságáról ugyanaz, amit első ajánlásunkban előadtunk és mivel véleményünk a M. Tud. Akadémia rendeltetéséről ma is az, hogy a kutatásra hivatottakat addig buzdíthatja és kell buzdítania nagyobb munkásságra, ameddig munkaképességük még fokozható: a mélyen tisztelt Akadémiát kérjük, tegye lehetővé, hogy Prinz Gyulának levelező taggá választása által a megérdemelt elismerést és fokozott további munkára ezt a buzdítást megadjuk.

Gr. Teleki Pál ig. és t. t.

Ilosvay Lajos ig. és t. t.

Mauritz Béla r. t.

Vendl Aladár r. t.

Cholnoky Jenő l. t.

Szabó Zoltán l. t.

A III. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

TSCHERMAK-SEYSENEGG ERICH dr. bécsi mezőgazdasági főiskolai tanárt, a berlini egyetem tb. doktorát a Magyar Tudományos Akadémia *kültagjává* való megválasztásra ajánljuk.

Tschermak-Seysenegg Erich dr. 1871. nov. hó 15-én Bécsben született; már serdülő kora óta, de különösen egyetemi és gazdasági gyakorlati tanulmányai után a kísérleti örökléstudomány, valamint az elméleti és gyakorlati növény-nemesítés problémáival foglalkozott. Kísérleti növénytenyésztéseit Halle, Quedlinburg, Gent és Esslingen kísérleti telepein végezte és ezen kísérletei során az örökléstudomány alapvető törvényeit fedezte fel. Ezek a felfedezések a biológia tudományának történetében korszakot alkottak és azáltal nyertek különleges jelentőséget, hogy e felfedezések egymástól függetlenül három kutató: Tschermak E., De Vries H. és Correns C. nevéhez fűződnek. E három kutató megállapította az átöröklés elemi szabályait, de egyúttal kiderítette azt is, hogy e szabályokat már 30 év előtt felfedezte Mendel Gergely. Mendel tételei ismeretlenek maradtak addig, amíg Tschermak és társai újból fel nem fedezték azokat. Tschermaknak ez a dolgozata (*Über künstliche Kreuzung bei Pisum sativum 1900.*) alapította meg azt a nagy nevet, amelyet ma az örökléstudomány törvényhozói sorában tisztel az irodalom.

Tschermak idézett habilitációs dolgozata megjelenése óta közel másfélszáz értekezés és közlemény tanúskodik arról a lankadatlan buzgalomról és alkotóképességről, amellyel ő az örökléstudomány és a növény-nemesítés ügyét előre vitte. Keresztezési kísérletei igen sok irányban tisztázták a keresztezés hatását a származékokra. Témái közül elég, ha a következőkre hivatkozunk: a Mendel-féle törvények gyakorlati értékesítése a gabonanemesítésben, a kryptometriás öröklés, a változékonyság, alkalmazkodás, kiválogatás, mutáció és keresztezés mint alakképző faktor, búza és rozs fajkeresztezései, új főzelékfélék és más gazdasági növényfajták létrehozása, főzelék és virágmagnemesítés módszere, xenia-képződés különféle növényeken stb. Mind olyan témák, amelyek évekig tartó pontos és vesződséges kísérleteket jelentenek és amelyek nemcsak a tudomány számára

szolgáltattak igen jelentős adatokat, hanem a gyakorlati, gazdasági vonatkozásaikban is fontosaknak bizonyultak.

E munkássága révén Tschermak nemcsak az örökléstudomány vezérférfiai közé emelkedett, hanem vezető szelleme lett a régi monarchia mező- és kertgazdasági növény-nemesítésének. E vonatkozásban a magyar nemesítő törekvések szálai is nagyrésztben ő hozzá vezetnek, aki mindig készséggel támogatta a magyar örökléskutatókat és nemesítőket. Ennek elismeréseképpen az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tiszteleti tagjául választotta őt, mert Tschermak munkásságának jelentős eredményei a magyar mezőgazdaság fellendüléséhez és a magyar mezőgazdasági tudományok kialakulásához hozzájárultak.

Mindezeket méltányolva érdemesnek tartjuk Tschermak E. professzor udvari tanácsost, a bécsi Tud. Akadémia rendes, több külföldi Akadémia külső tagját és számos tudományos és gazdasági társulat tiszteleti tagját arra, hogy Akadémiánk is elismerje munkásságának nagy értékét, miért is melegen ajánljuk kültagul való megválasztásra.

Budapesten, 1935. február hó 25.

Mágócsy-Dietz Sándor r. t.
Filarszky Nándor r. t.
Kerpely Kálmán r. t.
Szabó Zoltán l. l.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a formal document or letter.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a formal document or letter.